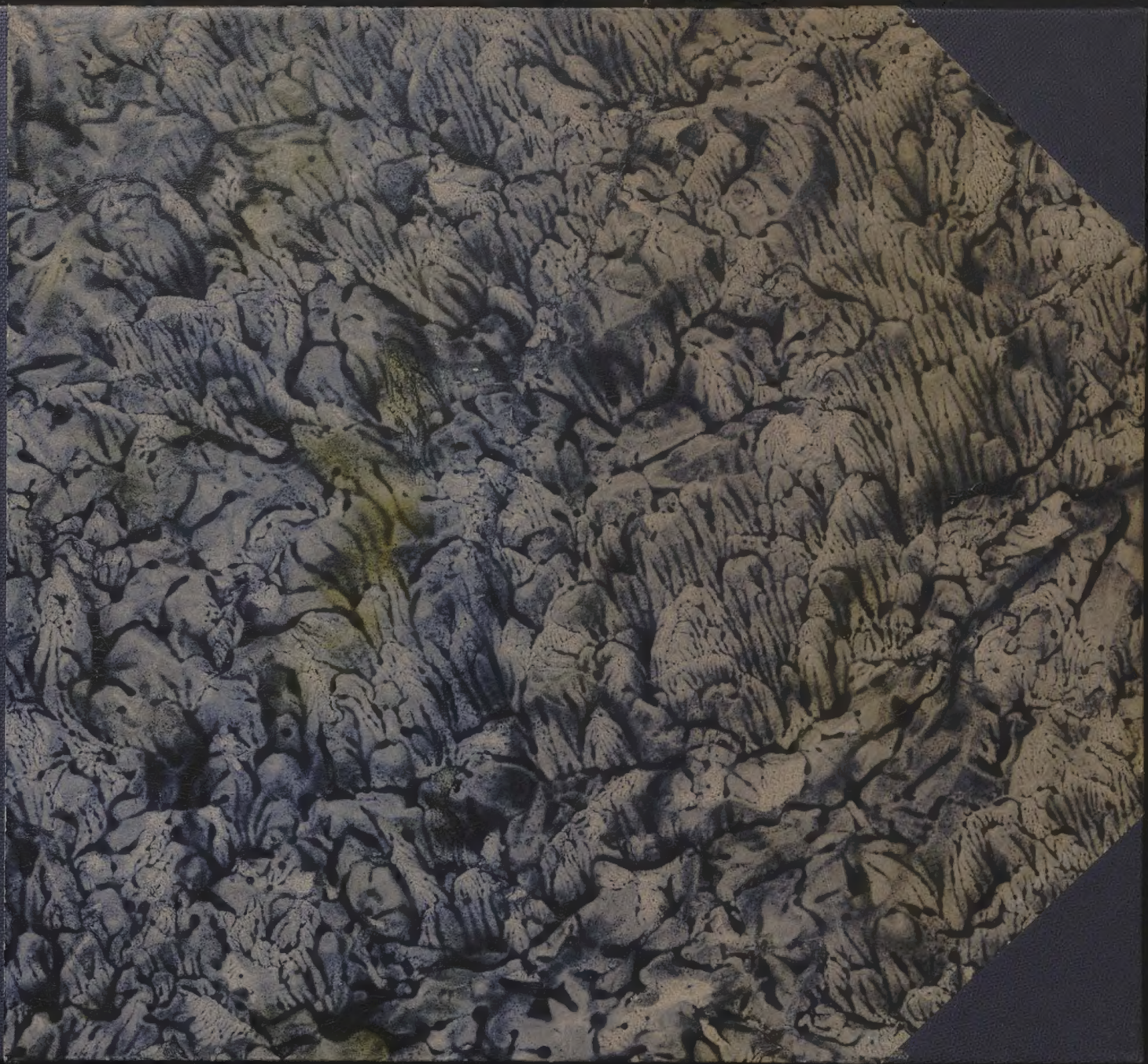
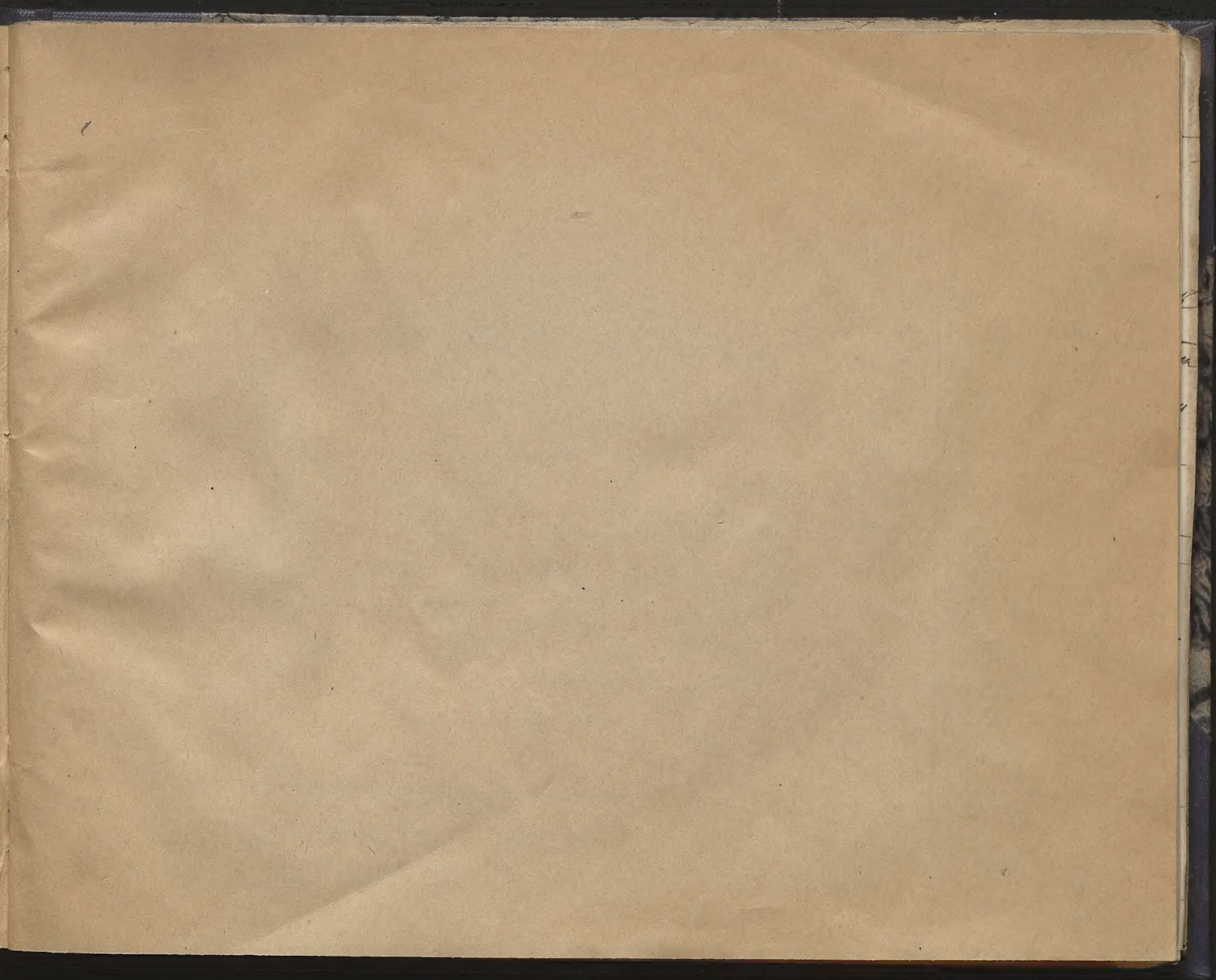

28

6967

Opracowano w r. 1933 (przedtem był bez oprawy)

2201. 10p.

7
Pamiętnik dla Dzieci Polskich

Bibl. Jag.

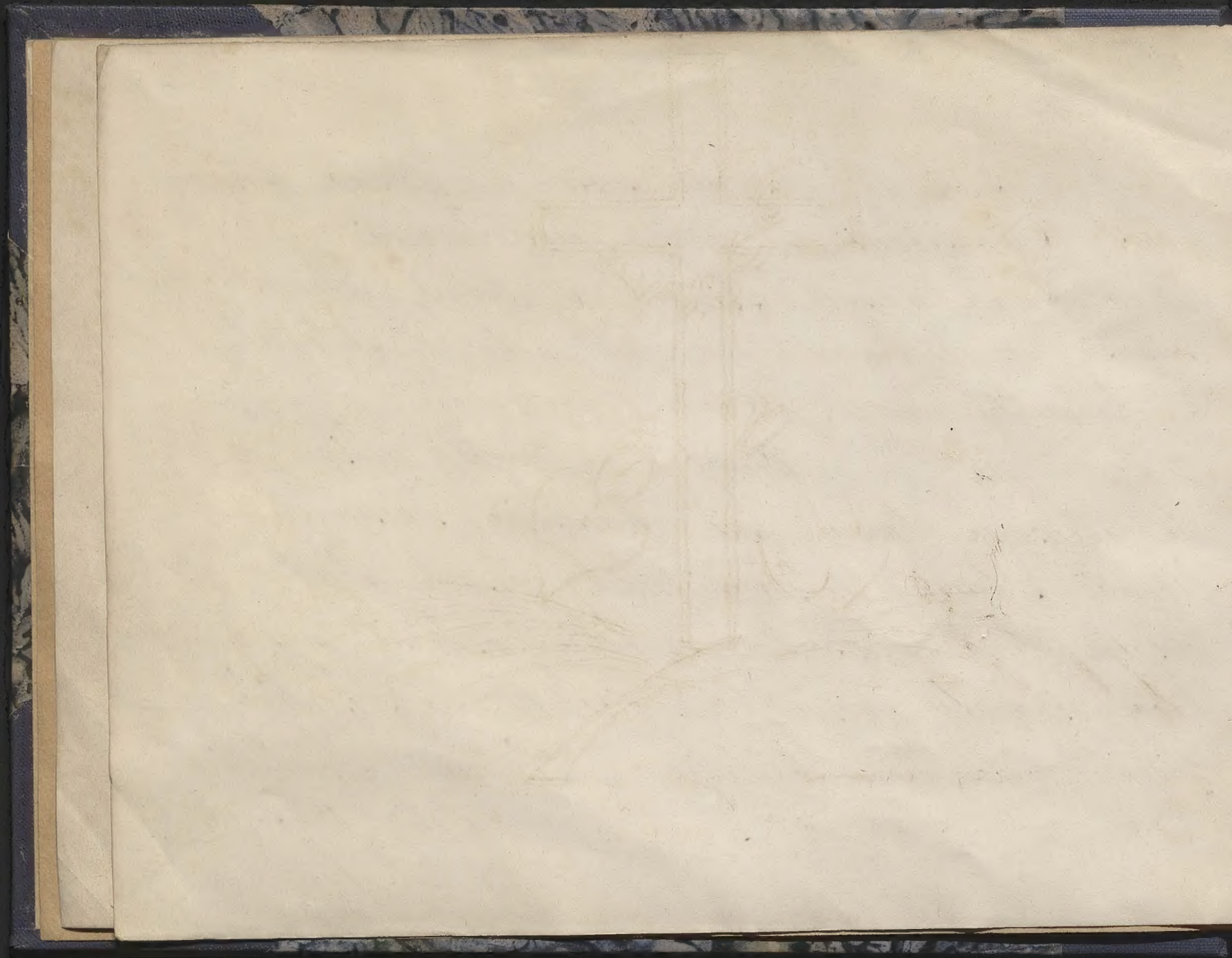
BIBLIOTEKA
KAJETANA KRASZEWSKIEGO
w Romanowie.

1841. Jan.

11

Słowo Dońce Kto przyjmie sercem, i zastosuje w czynie,
będzie Chrześcianinem godnym tego nazwiska —
W ekłubnych naszych Dziejach Ojczyńskich, młodzień Polaka
z naciskiem do naśladowania przykłady cnot Obywatelskich,
Bohaterskiej odwagi, prawości i poświęcenia —
Starano się jak najkróćiej i najjaśniej ułożyć je,
nie obarczając pamięci, nie opuszczając zdarzeń —
Ułożył je z powrotem najistotniejszych naszych Działów, prócz
uczucia piękności, wolne są także wzbudzić myśli rozległe,
które odzwierciedlały naszych nieśmiertelnych Pradków —
Pisano w celu dobra ogólnego, w Kamieńcu Podolskim
Roku 1862.

M. M.

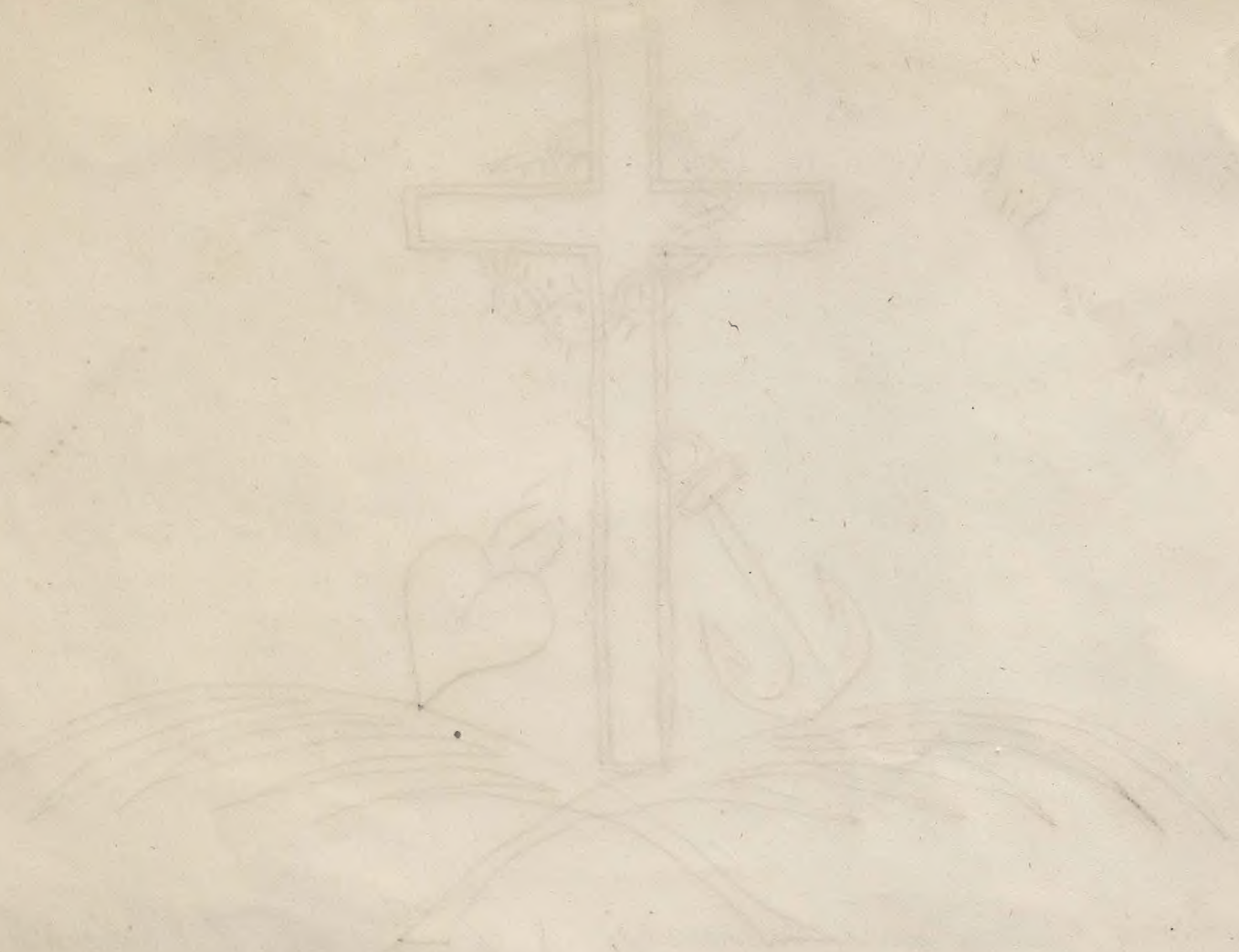

Wierze i Miłość

Niech Bóg...

Nieodwrocenie, młodość, nawa zachowania;
Niech przeciwności przejdą cięciemi brzośce,
Wierze swych Ojciec, a katolickiej Wiary,
Niech postawa bura, jak opoka, wierna!

Do Dżicii

Cherejeie radko gosii na ziemi — Cierpienia niedławnia —
kolej życia — Moca Wiary zachowujac spokój Ducha,
w chwilach najboleśniejszych, których już wiele, — cierpieć może.
w niedawno rozpoczętym życiu, chce i Nam Dżicii, wskazać
zdrość, w którym czerpie siłę i uspokojenie —

Oby słowa Dżicii, podług przepowiedni ewangelicznej, „padły
na dobrą ziemię, i wydały owoce setne i tysiączne”!

Cerec niestarione, jest zbyt wielkiem, by sama tylko
mitoseia ziemską, żyć mogła! —

Wyjatk z życia i słów Ławiciela

Bóg Wszechmocny tworzą świat, obdarzył Ciotnika. Dusza
 nieśmiertelna, zdolna, poją i uwolbi. Boga; która poprzedzą
 przez próby tego życia, wróciwszy czysta i nieskarsa do swego
 Stwiercy, odebrać nagrodę, zgotowaną cności. Lecz że nie zna
 cności bez ofiar i zastug, Bóg siwiciwszy Ciotnika Duchem
 Świętym, wskazał mu zle i dobre, dał mu wolną wolę.
 Ciotnik uleży namiętnościom, zapomni o Bogu, zkruszył
 wielkość swej Duszy, i zamknął dla siebie drogę do Miła.
 Bóg sprawiedliwy, odrzucił niegodnego Ciotnika; lecz tenże
 Bóg nie przebrany w miłosierdziu, postanowił najświętszą
 i najtężniejszą Ofiarą, zbawić rodząj Ławicieli. Włóren umiłował

21
Sprawiedliwość Jego wymagała najczystszej i najdoskonalszej
Ofiary, miłosierdzia Jego Błogosławione, przyjęło tę ofiarę
na siebie. On Bóg, Pan, i Stwórca, wziął na siebie
postać Człowieka, by cierpieć za nasze nieprawości, nauczyć
naszych powinności, dać przykład Cnót najwznioślejszych,
Krwia swoja najświętsza i smiercią, zbawił i uświęcił Człowieka,
i najwyższą doskonałością Człowieka — Boga, przewyższył
grzechy Świata i odrzucił Nicią. Jakim sposobem to
Boskie miłosierdzie spełnionem zostało, tak nas Pismo
Święte naucza.

Zacharyas i Elżbieta, prawi w obliczu Boga, oboje starcy
i bez dzieci, byli pełnią przeklania Boskie. Zacharyas
był kapłanem? Gdy pewnego razu znajdował się w świątyni:

pokarat ma się Anioł i rekt. „Nie bój się Zacharyaszu, jam
 jest anioł Gabriel, przychodzę zwiastować ci radość, Bóg ci
 da syna, nawięz Go Jan; będzie On wielki przed Panem i
 wielu cieszyć się będzie z narodzenia Jego” — To być nie może,
 odpowiedział Zacharyas, już zastaraliśmy się a Bóg nie da potomstwa
 — Jestże co niepodobnego Bogu? rekt Anioł, lecz zis nie uwierzył
 słowom moim, zostaniesz niemym, aż do dnia w którym spełnia-
 niem będzie cię przepowiedział — Zacharyas wyszedł z świątyni,
 tud zgromadzony w przysionku, widział Go, ogadł że ma mieć mi-
 jakieś widzenie, lecz daremnie Go badano, Zacharyas był niemym.
 Wziemi Galilejskiej, w mieście Nazaret, była i Najświętsza
 Dziewica Maria, Bóg wszechmoency, co z wysokości Chwały
 Swojej widzi czyny, myśli, i serca ludzkie, Płogostawioną
 Marię obrat za Matkę swego jedynego Syna Jezusa Chrystusa.

Anioł Pański zwiastował Pannie Marji, „Oko Ję Stareb-
 nica Pańska, niech mi się stanie według słowa Two-
 go. I Słowo Syn Boży stało się ciałem.
 Potem, Marja posłała odwiecie swoja krewna Elżbieta,
 Elżbieta, która ujrawszy Najświętszą Pannę, napętniona
 Duchem Świętym, zawołała: „Pogostawionas' Ty między
 Kiewiasiami: i zapyta mnie to serce że Matka Pana
 mego, mnie odwieca? „Marja widząc że Bóg Jej tajemnicę
 objawił Elżbicie, chwaliła i dziękowała Bogu, w tych
 słowach: „Moja Ducha niech uwielbia Pana! Duch mój
 rozradował się w Bogu, i Zbawicielu moim, On wejść na
 pokorę sławie swojej, i odtąd Pogostawiona mnie zwa-
 będą wszystkie pokolenia. Marynit wielki rzeczy; Wreckmoeny,
 którego Jmie Święte, a miłosierdzie Jego od Narodu do

125
ludzi, dla tych co się Go boją; On w nie obraca zamysły
pyśnych, straca wyniosłych, a wznosi pokornych; —

Wkrótce potem, Zachariasz i Elżbieta, otrzymali obiecanego
do Doga Syna. Zgromadzeni krewni i przyjaciele, by się cieszyć
ich radością, chcieli według zwyczajów w Izraelu dać mu imię
ojca, a gdy Święta Elżbieta imieniem Jana, zwać Go chciała,
zapytano Ojca który dotąd był niemym; Jan jest imię jego,
napisał Zachariasz, i w tej chwili spełnionem zostało wspanio-
we mu aniota powiedział — Zachariasz odrywał mowę, a na po-
wołanie Duchem Świętym, przegłosił Doga i przepowiedział
przyjście Zbawiciela; a ty dziecię moje, niech obracając
mowę do małego Jana, będziesz nazywany Prorokiem Najwyż-
szego, boś przyszedł na świat, byś służył Drogę Pana, i przy-
gotował lud do przyjścia Zbawiciela swego. —

6
W czasie panowania Cesarza Rzymskiego Augusta, gdy Rzym
rządził podległą mu Ziemią Syldowską, wyszedł rozkaz spisania
całej ludności, i każdy musiał się udać do miasta, z kąd
był rodem. Najświętsza Panna wraz z Świętym Józefem,
Ktoremu Bóg objawił przez Anioła że Go obiera za Ojciec
Kuna Drewnicy Marii, i swego Proskiego Syna, udali
się do Betlejem, wielki tłum przybytych zapomniał go-
pody, tak że Najświętsza Maria z Świętym Józefem, w małej
stajennie musieli się umieścić; w tej to stajennie, urodził się
Bóg Zbawiciel, objawiony do poczatku Świata, opowiadany
przez Proroków, wzmiankowany od Błogosławionych;
Ten cud wielki oznajmiony został najprzód pasterkom, którzy
na polach Betlejemskich Inocy pasli; byli to ludzie cyski-
go i pokornego serca, a tedy, w obliczu Pana są wielkimi.

Wierili wierzące się Miło, Anioł Boży zwiastował Im
srebrze jakże ten świat spotkało, narodzenie Zbawiciela
Jerusa Chrystusa. „Dzień do Betlejem do stajenki gdzie
Anioły czasem spędzacie, a najprzód dwudziestko w stobku”, Anioły
Aniołom unoszą się w powietrzu śpiewało: „Chwała na wysokościach
ci Bogu, a na Ziemi pokój ludzom dobrej woli”,
Pastere śpiącnie udali się do Betlejem i pierworodni oddali hołd
Bogu narodzonemu, niosąc Mu w ofierze, serca pełne uwielbienia
i radości. W krótkim potem Świętych trzech Króli, którym
objawione było narodzenie Zbawiciela, przybyli do Jerozolimy
w celu oddania ceci Jerusowi, którego nazywano Królem Żydów-
skim. Dowiedziawszy się o przyjściu na świat Odkupiciela,
Herod, panujący wówczas w imieniu Cesara Rzymskiego, nie
pojmując iż Królestwo Bożkie nie jest z tego świata, zły
i bezbożny, bat się o swój tron, a chce zabić Chrystusa

wydat rochar okrutny, aby wszystkie dzieci w okolicach
 Betlejem nie dawno narodzone, pomordowano. —
 Święty Józef ostrzeżony przez Anioła uwiózł wraz z Najświętszą
 Marią Boską Dzieciątko do Egiptu; w kilka lat dopiero po
 śmierci Heroda, wrócili do swego rodzinnego miasta Naza-
 retu; gdzie się utrzymywali z pracy sask, wykonując Jerusa-
 łem i Marią, sili co rok na święto Paschy, do Herodotiny
 jak nakazywało prawo; gdy Jezus miał lat dwanaście,
 wzięli Go też z sobą; gdy dnia uroczystości przesiadli wracając
 do domu spóźniali, iż nie ma Jerusa, który bez pozwolenia
 nigdy się do nich nie oddalał; zatrwożeni i zmartwieni szukali
 Go, przez dni dwa, z nie wypowiedzianym smutkiem; trzeciego dnia
 przeszli do Koseiota i obaczyli Proga Dzieciątko, między nauczy-
 cielami prawa Boskiego, słownego ludem; dewocym i
 nadzwyczajnej mądrości słow Jezgo. —

Matka Święta rekta: „Moje dzieci, sto laty nie sukamy cię
 z boleścią” — „Czyli trzeba było tak długo mnie sukai, odpowiedział
 Jezus, czyli nie wiedzieliście że ja w domu Ojca mego być muszę? —
 A Jeruzolimę wrócił znova Jezus do chatki swojej w Nazarecie;
 gdzie przepędził swoje dzieciinne lata, Pismo Święte mówi że i stary
 Jezus był takim. Podziwom posturowy, w rastał wnałość i miłość
 przed Bogiem i ludmi, jako też i w wiek” —
 Jan Chrysty w głębokiej puszcz, przygotowywał się do swego powo-
 łania; Leż Debrauny rozbay Psoski, wyszedł w okolicę rzeki Jor-
 danna, i zaczął nauczać publicznie: „Cynicie pokutę, bo się Wro-
 tstwo Niebieskie zbliża”, to było główna treść Jego nauczania.
 Słuchaczo którzy ratowali za grzechy i postanowili poprawę,
 Jan chorcił wodę. Nie był to mienkance nad Jordanem, ale
 cała Jeruzolima, cała Judea, szła do Niego; wosypcy wyrzucali
 winy, i prosili o chrest; a gdy wielu skrzawnych Jego

słowami pytali co mają czynić? Jan rekt.: „Który ma
 dwie saknie niech jedną da temu, co nie ma żadnej; Kto ma
 więcej siły niż nad swoją potrzebę, niech podobnież uczyni.
 Gdy niektórzy rozumieć nie mogli Jan jest Chrystusem, tak
 inni odpowiadali: „Ten który wkrótce po mnie przyjdzie jest
 moim ojcem, ja, nie jestem nawet godzien rozwiązać
 jego sandałów, a Ty go obuwiasz, ja tylko chrzczę wodą, bym was
 do pokuty przygotował, a On będzie was chrzcić Duchem Świętym.
 Gdy cały lud dał się ochrzcić przyszedł Jeroz. z Nazaretu do
 Jana, i gdy chciał w rzekę wstępować: „Ja od Ciebie potrze-
 buję być ochrzczonym zawołaj Jan, z najgłębszym uszanowaniem
 a Ty przychodisz do mnie, Jeroz. ochrzczony wyszedł z rzeki i
 modlił się, w tém otworzyło się niebo, Duch Święty w postaci
 gołębia przyszedł nad jego głowę i usłyszano głos: „Ten jest

Mój Najmilszy Syn w którym sobie upodobałem —
 I samś widać się Jezus na puszczy, gdzie to dni i noce zostawał,
 modlił się, myślał i pościł. Właśnie stało wielkie mnóstwo
 ludzi kotożna, gdy Jezus wracał z puszczy; skoro Go Jan
 postregł, zawołał pełen radości: „Patrzcie! Ten jest Baranek
 Boży, który gładzi grzechy świata! Ten jest, o którym mówili
 lawie: po mnie przypie Ten, który mnie przewyższa, Ten, który
 był przedemną.” — Ojciec, Pan nasz, Jezus Chrystus, przecho-
 dził od miasta, do miasta, od miasteczka, do miasteczka; wdra-
 wiał chorých; ślepym wrok, niemym mowę, przemacał;
 umarłych wskrzeszał; wśród nich towarzyszyły cuda miłosier-
 dzia, słowa Jego Boskie niósł zbawienie i życie wieczne
 świata. Były święte słowa, które tu wymienił, umocniły
 nas odwagą ^{na drodze} życia, i były przewodnikiem naszego postępowania,
 na chwale w Trójcy jedynemu Bogu, na zastępie życia wiecznego.

- „Błogostawieni są ubodzy w duchu bo ich jest Królestwo
 „Niebieskie —
 „Błogostawieni smutni, albowiem Boga pocienieni —
 „Błogostawieni ciż, albowiem osiada Ziemię —
 „Błogostawieni którzy pragną sprawiedliwości, albowiem
 „Błogostawieni którzy mają cystą serce, bo ogląda Bóg
 „Boga nasyćeni — Błogostawieni którzy mają miłosierdzie.
 „Błogostawieni pokój czyniący, bo Boga Synami Boskimi stani-
 „Błogostawieni miłosierni, albowiem otrzymają miłosierdzie.
 „Błogostawieni którzy cierpią prześladowania, na sprawied-
 „Błogostawieni którzy cierpią prześladowania, na sprawied-
 „liwosci, bo ich jest Królestwo Niebieskie —
 „Błogostawieni jesteście, gdy wam ludzie na mnie stają
 „— czy i prześladować będą; ciście się i radujcie, bo nagrodą
 „wasza obfita jest w Niebie, —

- „ Miłuj Pana Boga swego całego sercem i całą duszą swoją
 „ a bliźniego jak siebie samego —
 „ Jeśli chcesz ofiarę Bogu uczynić, a przypominasz że Bóg
 „ twój ma co przeciw Tobie, zostaw ofiarę a idź pojednać się
 „ pierwiej z bratem, potem ofiaruj dar —
 „ Miłujcie nieprzypadł waszych, czyńcie dobre tym co was
 „ nienawidzą, a módlcie się za tymi którzy was prześladują i
 „ obrażają, w ten czas będziecie prawdziwemi synami waszego
 „ Ojca w Niebie —
 „ Daj temu który cię prosi, nie odwracaj się od tego, co chce
 „ u ciebie pożyczyć —
 „ Nie dosyć jest fałszywego świadectwa, lub fałszywej przysięgi
 „ nie spełniać, niech mowa wasza będzie prawdą —

„Wystęgajcie się dobre uczynki; jedynie przed ludźmi czynić,
 „to tak nie możecie się spodziewać nagrody od waszego Niebiosa.
 „- Niego Ojciec; Jeśli chcecie dać jałmużnę, to niech wasza lewa
 „reka, nie wie co daje prawa; a Ojciec swój który widzi waszą
 „dłonią, odda ci jałmużnę — Gdy się chcecie modlić, nie mówcie
 „wielu słów, jak poganie, których myślała się dać iluś słów
 „będą wysłuchani; tak się modlić macie: Ojciec nasz który
 „jest w Niebie... — Gdy bliżnim waszym darujecie to
 „także Ojciec Niebieski, wam wasze błędy odpuszcza; gdy bliżnim
 „waszym nie odpuszcza, to także Ojciec Niebieski wam
 „waszych błędów nie odpuszcza. —
 „Niektórzy mają skarbowe na ziemi, lecz starają się o Niebo.
 „Nie troszczcie się o zbieranie co będziecie jeść, ani o co się ubrać

„sierzalbowium Czeu wasz Kieński wie czego potrzebujecie;
 „sukajcie przed waszym Królestwa Bożego i Jego sprawiedliwość;
 „a wszystko czego potrzebujecie, da wam Ojciec wasz. Prośba —
 „Proście a będzie wam dane, szukajcie a znajdziecie. Wszystko co
 „chcecie by ludzie dla was czynili, czyncie dla nich; jaka miarą
 „mierzycie, taką odmierzą wam. Nie bądźcie jak ci którzy mówią:
 „do mnie Panie! Panie! wejdź do Królestwa Niebieskiego
 „ale ten, który spełnia wolę mojego Ojca w Niebie —
 „Błogosławieni którzy mnie nie widzą, a wierzą we mnie;
 „Lazarz który mieszkał w Betanii z dwoma siostrami
 „Marta i Marią, był chorey, siostry wzięły go do domu postać
 „i kazały mu powiedzieć: „Panie ten, którego Kochasz, stał się

W kilka dni potem przyjeżdża Sierus do Pielarji a ciasto słodkie
 do czterech dni, już spoczywało w grobie. Marta wyszedłszy na
 spotkanie Chrystusa ranotała ze łzami: „Panie! gdybys'
 tu był, to by mój brat nie umarł,” Sierus rekt jej: „Brat
 Twój zmarł wczoraj,” — „Wiem,” odpowiedziała Marta, „i
 w dzień Pański, przy powrocie z martwych, i on
 omarł wczoraj,” Sierus rekt: „Jam jest omarł wczoraj
 i dziś, kto memnie wie, ten, który żył choćby umarł,
 a który który żył we mnie wie, nie umrze na wieki.”
 Wtem nadstąpił Marja, a upadłszy do nóg Chrystusa
 mówiła płacząc: „Panie! gdybys' tu był to by mój
 Brat nie umarł,” a mnóstwo krewnych i najimych
 Sierusa przysili także ze łzami. Widząc Sierus wszystkich

zatrącał, mocno wzruszony, poszedł do grobu i rekt.: „Dawajcie
kamień”, Panie. zawołata Marta, już ciasto rozpuszczone,
— Cyprian ei nie mówił, rekt. Jezus, jeśli wierzysz, moc. Postać
obeszła. Gdy lud odwałit kamień, Jezus wniósł wry do Nieba;
a potem zawołat: „Szareira wstań!” i wryt umarły.
Jezus wiciorat do Jerozolimy na osiołku, wielki tłum ludzi szedł za
Nim, kardomechiat widzieli i uwielbiai Ego, który był cudów
miłosierdzia nasyt; radość ogarnęta wszystkimi, jedni stali swoje
suknie, przed Nim na drodze, inni obcinali gatachki. Palmy, nieśli
przed Nim, lub rucali pod nogi, wszyscy wołali: Chwała
Synowi Dawida! Płogostawiony, który idzie w Jerozolimę.
Dawajcie

Pan i Okupiciel nasz Jezu Chrystus, daniem przed siebie
 swojej przy ostatniej wieczerzy z uczniami swymi, postanowił
 przynajświętszy sakrament; cud nieustanny i wieczny, który się
 we Mszech Świętych powtarza. Wziął chleb i dziękując i bło-
 -gostawione ręce swoje, a wzniosłszy very do Boga Ojca, Jemu dzięk-
 czyniąc, błogostawiając, łamiąc, dawał uczniom swoim mówiąc: „Pierście
 i pożywajcie wszyscy, to jest ciało moje”. Pośm biorąc kielich
 z winem i takież dziękczyniąc, błogostawiając dawał uczniom
 swoim mówiąc: „Pijcie z niego wszyscy, ten jest bowiem kielich
 krwi mojej, nowego i wiecznego prawn, tajemnica Wiary.
 To jest krew, która za was i za wielu wylała będzie,
 dla odpuszczenia grzechów. Czynicie i wy tak; dodaj, na
 pamiątkę moją”. Tak też dotąd, następują Apostołów
 kapłani czyniąc, poświęcają chleb i wino słowami Zławiciela

i te zamieniają się w krew i ciało Jego. Wokolwiek
 przystępuje do Komunii Świętej, chociaż na poróż kawałek
 oplatka porzywa, wierząc powinien iż pod tą odrobiną, ukryty
 jest Chrystus. Z jakiego skruszoném i czystém sercem, z jaką
 wiarą, nadzieją i miłością, powinniśmy przystępować, do
 Przenajświętszego Sakramentu.

„O moje Kochane Działki rekł. potem Jezus, odejść, a wy teraz
 „iść ze mną nie możecie, lecz bądźcie dobrej myśli, jeżeli ufacie
 „w Drogę, to też i we mnie ufać będziecie. Wołam was
 „Głowa jest wiele pomieszkania, ja tam teraz pojść wam
 „miejsce przygotować, a potem przyjdę i was do siebie wezmę
 „Ja jestem drogą, prawdą i życiem, o co Wokolwiek symeować
 „Głowa mego w Imieniu moim prosić będziecie, dano wam będzie,
 „bieda Głowa prosi, to On wam zesła Ducha Świętego pocieszenia

„nie zostawie was sierotami. — Jeśli mnie Kochacie, to
 „wypełniajcie moje przykazania. Kto mnie Kocha, tego
 „będzie Kochał Ojciec, i Ja także dam się mu porwać,
 „nawet sami do niego przyjdziemy, będziemy u niego mieszkać.
 Modlitwa Chrystusa Pana na górze Oliwnej: „Ojciec!
 „przyszła godzina, dokonaj tem dzieła, któreś mi rzekł,
 „Wstaw mnie teraz, jak Ja Ciebie na Ziemi zostawilem.
 „Ja ich uwiadomilem o Tobie, poznają Ciebie i mnie.
 „Ojciec Najświętszy, proszę Cię zachowaj ich ode złego.
 „Poświęć ich prawdą, Słowo Twoje jest prawda. Daję
 „się na ofiarę za nich, żeby byli poświęconemi. Lecz
 „nie tylko proszę za nimi, ale i za temi, którzy
 „w dalszych czasach we mnie uwierzą. Ojciec! moim życzeniem
 „jest aby ci, których mi dałeś, byli tam, gdzie Ja, i widzieli moje
 „świecenie i wspaniałość. —

„Ja wam mówię niedaleki,
 Ławiciela Okupieci,
 Niedaleki nam przed wieki,
 Obiecany pociesze ci.

Oto idzie już godzina,
 Poznan będzie niepojęty,
 Z Cjedy wermie, wermie, Syna,
 I rozleje się duch Święty.

A nie Trony, nie korony,
 Pierwsze uprzą Cię na Niekę,

Łecz niewinnie umęczoney,
 Sen o Duchu ujęty Ciebie.

Kto lat tysiące ~~ciężko~~ trawit,
 Kosiót broniąc od poganstwa;
 Narodową pierś wciąż krawit,
 Aż rozdeptał go poddaństwo.

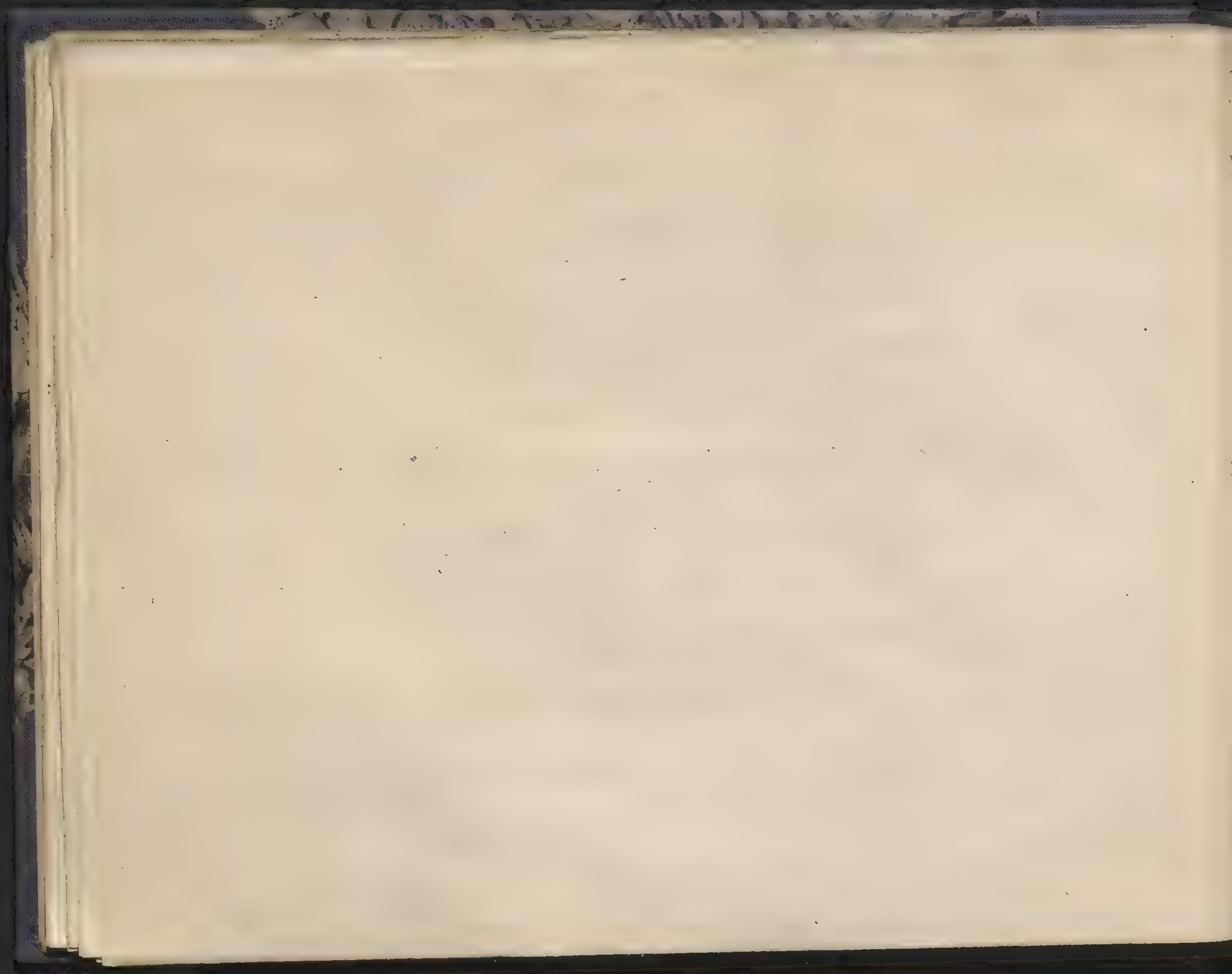
Kto wśród ludów nie miał brata,
 Sen na cym już pogrzebie,
 Byli wszyscy króle świata;
 Sen o pierwszym ujęty Ciebie;
 Choć trawny, choć semdlony,
 Wrok utopion trzyma w Niebie.

Sen kto patrzy w ducha strong,
Sen o Duchu ajzy Cietie!

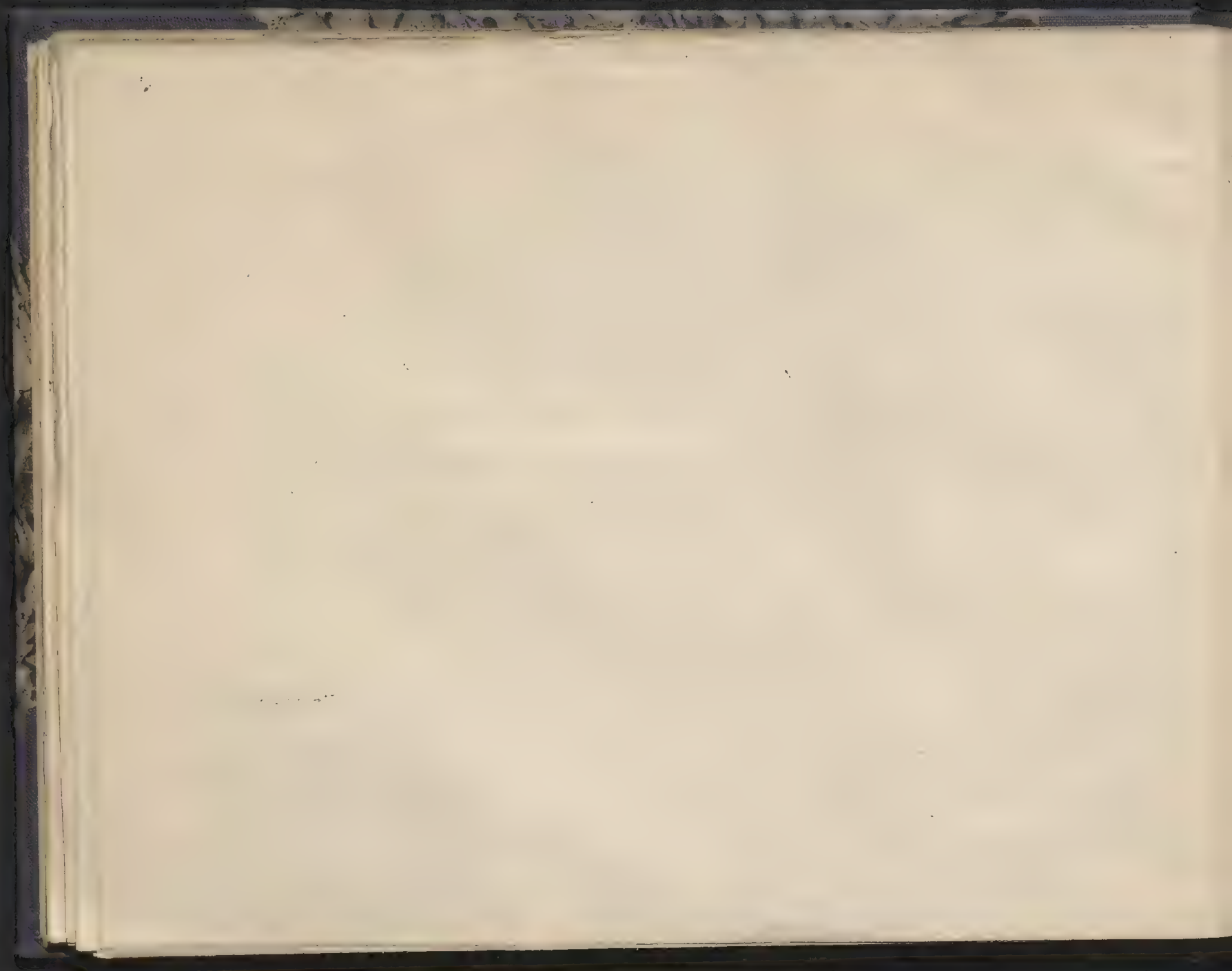
Niech was darmo nierastana,
Ze dris protosé gora wædzie,
Z wiary waszej, wola wasza,
Z woli waszej, esyn wasz będie!

Wrak my jedni i eiz sami,
Tytko coraz wyrzi Panie,
I garniemy się wiekami
W ostatczne zmartwychwstanie."

H. —

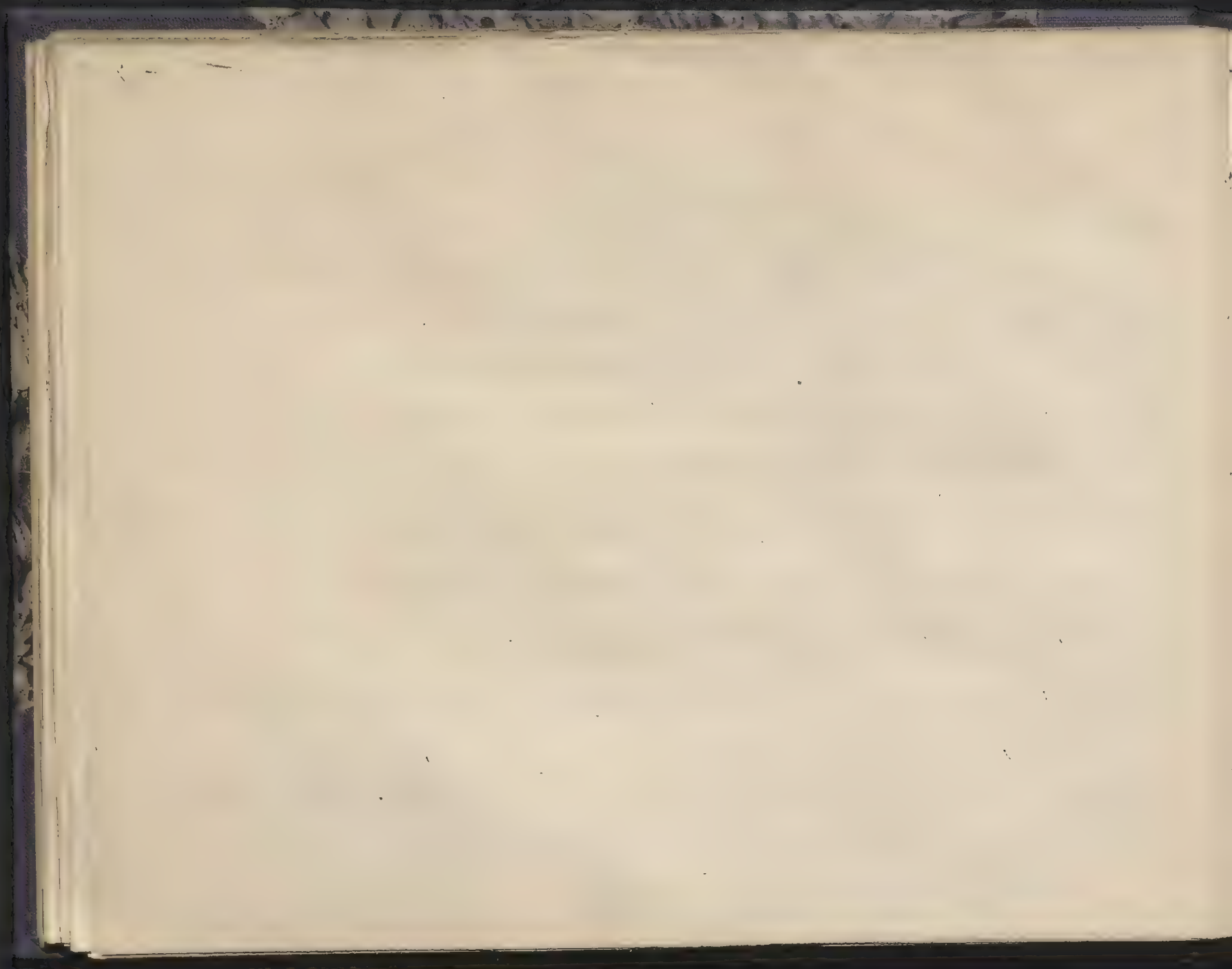

Dzieje Polshie.

Gdybym był zdolny wtamne cienie prześledzić
 W pierś stachaeów, i wskrzesić postaci
 Z marnej przeszłości; gdybym umiał strzelać,
 Przemięci stawy do serca współbraci;
 Możeby jeszcze, w tej jedynej chwili,
 Kiedy ich piorunem Gajsta poruszy,
 Uszali w sobie dawne serca bicia,
 Uszali w sobie dawną wielkość duszy;
 I jedną chwilę, tak szybko przerytą,
 Tak ich przodkowie nigdyś eate życie!

Mickiewicz

Dzieje Bajeczne. —

Te Ojczyśne progi,
 I domowe Progi,
 To moi i Wzrost,
 I to skarby nare. —
 Pol. —

O Tatrów ku morzu Czarnemu, od Prattyka ku Dnie-
 -prowi, przeszli Sławian, znana w starożytności, pod Imieniem
 Wędrów, później Sarmatów, potem Lechów, a w końcu
 Polaków, odwiecznie zamieszkiwata ziemię, na której żyjemy,
 w której spoczywają Kości Pradków naszych; która z lat

Krew męczynek narych, a wstawiła broń palących?
 Początki Historji naszej są bajeczne. Pierwsi Kowe
 wieki okrywa ciemność; w roku 550 Lech 1^{ty} miał być
 pierwszym władcą; wystawił Gnierno, i obrat orla białego
 za herb. Przez sto lat, potomkowie jego władali krajem;
 a po wygaśnięciu jego rodu, 12 wojewodów obrano; lecz
 z ich rady, zmusili naród do oddania im władzy, która
 oddano Krakusowi, sławnemu, zatożeniu Krakowa,
 i rabiem smoka w Wawelskiej jaskini.

Potem panował Lech II bratobójca, zniechęcony do narodu, został
 wygnany z kraju; a na jego miejsce obrano siostrę jego Wandę,
 piękną i cnotliwą. Niemiecki książę Prytygier, chciał
 się z nią ożenić; lecz Wanda obawiała się powierzyć los
 swego Państwa w Niemieckie ręce, a chciała uniknąć

nie korzystnych wojen i rozlewu krwi rodaków, wskazyta
 w Wiele. — Potem panowali Premysł, Premysław,
 Hilku Lechów i Popielów. Ostatni z Popielów, miał być
 bardzo występny i podania bajeczne twierdzą, że go
 myścy zjadły. — Po jego śmierci, Polacy zebrali się
 na równinę Kruszynę, by obrać Panującego; tam nad jeziorem
 Gopło, mierzył Piast Kłodziec. — Gdy Polacy nie zgodni
 w wyborze, więc tracąc czas, zaczęto im braknąć żywności, Piast
 co miał w domu wywoził im swoją łódka, a że Piast niestan-
 nym eudem rozmnażał żywność, spostrzegłszy to Polacy uznali
 że: „Kto wart łuski Proga, godzien być naszym Krolom,
 i obrali Go w roku 840. —

Po Piaseie panował syn Jego Łimowit, mało
 mamy wiadomości o Jego dziejach, lecz powiadają ogólnie,
 że był dobrym Księciem, i rozszerzał granice Państwa,
 również jak i syn Jego Łimomyst.

Koniec Dziejów Prajeckich

Epoka

Druga

Mieczyław

Ziemowit

Sen co najpierwszy ujrzał światło dnia!

Nimrod. —

Potem nastąpił Mieczyław 1^{ty}. Przeniósł z Dombrowka
córkę, Księcia Czechów i wprowadził do Polski wiarę świętą
Katolicką. Wielkie z tam nęście się rozprzeczono na cały naród,

to Polska, jest największym dobrem człowieka. Mieczysław
 panował rekwa, za Jego panowania zaczęta być znana Polska
 u obcych narodów; piewata była wprowadzona, również i
 znajomość pisma. Umarł Mieczysław w roku 992. —

Polestaw

Chrobry

„Przeje w Dnieprze i Ozi i Sali żelazne stopy...
 Po Nim, nastąpił syn Jego Polestaw, Chrobrym zwany;
 Wiodł On wojny z Czechami, Niemcami, Masinami, i Prusakami
 wszystkie na korzyść Polski, którą zwiększył w ten sposób.”

35

Polska granice, Karat porabiasz stopy i ładne, w nich
Ogi, Sali, Dniepre i Elbie. Gdy Oton Cesarz Niemiecki
przyjechał do Polstawa odwiedzić w Gnieźnie, był przyjęty
z wielką uroczystością i przepychem. Lecz nie tylko Polstawa
wypat szach skarbow na zbytki; ale i dla dobra kraju
wypłacał klaszory i biskupstwa, w których się miodzi Polska
uczta. Budował na granicach kraju ramki obronne, sadził
je żołnierzami i zabezpieczał im żywności. Miał przy sobie
swoim dwunastu panów, z którymi się naradzał względem potrzeb
kraju, słuchał skarg swych poddanych, wymierzał sprawiedliwość.
Nie tylko Polstawa Chroby; był wielkim wojownikiem, ale i
wielkim królem, i smiał go można nazwać: Ojcem naszego
Kraju. Umarł ten Wielki Król, w Poznaniu r. 1025 panował
lat 26. Narod przez rok nosił po nim żałobę. —

Mieczysław

Enusny

Wilecy Giewie!.....berdrietni.
Mickiewicz.

Zostawit Giewie Mieczysławowi, obierne państwo i krótnacę,
lecz On, przy niedotężności swojej, utracit prawie wszystkie
razwojowania Państwa Chroobrego. Zona jego Ducha, wtadana
Państwem, przeswodzi nad statym charakterem Króla. Pyta
to kobieta cheiwa, nie lubita Palakto, lecz eathkiem
przymuszana do Niemiec, swej Gwiazdy. Mieczysław zostawit Giewie
umierające rady, lecz w krótki, Polacy ją zmiennowidzili, bo uciwni

Narod niewielki więc do Niemiec, zabrawszy z sobą żonę (Dziśka),
i syna swego Kazimierza, przez pięć lat krążyło bez królewic;
i wielkie sprowadziło niepokój na Polskę. Panowie nie
chcieli mieć żadnej władzy nad sobą, poddanych uciskali,
poddani zbuntowali się przeciw panom, nieprzyjaciele
korzystali z tych zaburzeń. Rzeky opłanowali Kozakowie i
Gnieszno, zabrali wszystkie bogactwa, które Polakom
chrobrzy przysposobiali Wołosy; Rusini nieżyli kraj: w ten
czas Polacy, wystali postaw do Kazimierza, prosząc Go by wrócił.

Kazimierz

Mich

Witajcie nam Gospodynie Drogi!
Kronika

Znalezione Go w Klatborze Niemieckim, gdy Ma opowiadano
 niegodziwość Króla; Kazimierz wrócił do Polski, otrzymawszy poz-
 wolenie do Papieża. — Ładującymi nieprzyjaciół, swoje
 prawa ustanowił na barykadzie wewnętrznego Pokoju, a
 mądrym radem, zastąpił na Imię Odnawiciela Polski.
 Umarł w r. 1058. —

Wielce cierpiat; ale też wielkie moze grzechy! —
 Miłkiewicz.

Po Kazimierzu Mnichu, panował Bolesław Smiaty; pocras...

Jego panowania czyniły nadzieję, że się wrota podbić exasy Chroby,
 jakonż dosykat On, kraje utracone w czasie bezkrólewia. Pote-
 Króla Węgierskiego, pragnąc na tron Węgierski, dla zgaszania
 po dwakroć, zdobył Księstwo kijowskie; lecz gdy zbyt długo
 bawił w Kijowie, berrad i zgorzenie rozprzysły się w kraju;
 uwiadomieni o tem Polacy, chcieli powrócić, a nie mogąc
 otrzymać pozwolenia od Króla, wrócili skrycie. Protestant
 zbyt surowo, karat był, w Gó opuszcili; również nadto srogo
 obredził się z temi, którzy w czasie Jego niebytności złe postę-
 powali. Upominany, przez Stanisława Szrepanowskiego,
 Biskupa Krakowskiego, w uniesieniu gniewu, zabił Gó.
 Opuszczył tron, i udał się do Klasztoru w Osiaku, gdzie
 zakończył życie w r. 1049. —

Władysław

Herman

41

Nierdobnym radem umyśły wzburzone
Przyrosty Włoch Krajowi. *Numerus;*—

Następca Bolesława Śmiałego, był brat jego Władysław
Herman. Staby umysł jego Włocha, stracił w polityce i miastach,
i powagę we własnym narodzie. Zbytkowne jego prowadzenie się
radom Wojewody Vucucha, oburzyło nie tylko obywateli, lecz i
dwóch synów Królewskich, i było przyczyną do wojny domowej.
Narody podbite za dwóch Bolesławów dzielnych, Śmiałego i
Chrobrego, zrzuciły jarzmo za panowania Władysława Hermana.

425
zostawił ten Król ostatnie i zaburzone Państwo, synowi
swemu Bolesławowi Krzywoustemu.

Bolesław

Krzywousty

Moje co ramię na ciele wyteżę
Przechodzi i do grobu!

Mickiewicz

Bolesław Krzywousty, był wielkim wojownikiem; zawojował
Prusy, i Pomorania; zgotował po kilkakroć Prusinom;
wielkie zwycięstwo odniósł nad Henrykiem V. Cesarzem
Niemieckim, pod Wołtawiem, gdzie całe wojsko Niemieckie

z nieznanym zostało. Protestaw Krynowsky do najmlodszych lat
znajdował się w oborach; miał odwagę nieustraszoną, i talent
wojenny, wygrał bitwę 47. ale wielką niechęć. stał się przesypany,
ścieląc Państwo między czterech synów swoich: Umarł w Plocku
w roku 1139. —

Władysławowi najstarszemu dał ziemie: Krakowską, Łęczycką,
Sieradzką, Słask i Pomorze; z największą władzą nad braćmi —
Protestawowi dał Mazowsze, Kujawy, ziemie Chetomińską i Dobryńską,
Mieczyławowi Starszemu dał ziemie Gnieźnieńską, Kalliską i
Poznańską. Henrykowi dał ziemie Sandomierską i Lubelską;
Najmłodszemu Karimierzowi nie nie dał, w nadziei że On
z czasem do wszystkich części dojdzie. —

Władysław

Druzi

Czy w Lek niemieckij barbarzyńskiej mowie
Głos nieci swoich uznają przodków?

Mickiewicz —

Władysław najstarszy syn Proksta Krzywoustego, z żoną swą Agnieszką
córką Arcyksięcia Leopolda, zapragnął panować nad całym Krajem.
powypędził braci z Lek posiadłości: uciekli na wyspy do Międzyzdrojów
Marego, i zamknęli w zamku Pomorskim, lecz w Krótko
Władysław został zwyciężonym, utracił własne Kraje, i uciekł
do Niemiec.

Bolesław

Hedera

95

Niezarecliwie prowadzone rady mogły Polsce zadaty ciory —

Przede po Władysławie królu, spadły na Bolesława Hedera. Był słaby, odstąpił brata Alana, który później został przytaczony do Niemiec. Niezarecliwie widząc wojnę z Cesarzem Niemieckim, stracił całą Sławianę, nad rzeką Odra i Elbą; co przyniosło wielką szkodę dla kraju, z powodu straty portów, i brzoń morskich. W wojnie z Prusakami, nie bacząc na prowadzenie swe wojsko w miejsca bagniste, gdzie zginęło wiele młodszych Polaków.

między innymi, Henryk książę Sandomirski. Tyle kłesk
zniechęciło Polaków i wzywali na tron Kazimierza Mścisławicza.
lecz On nie przyjął korony, gdyż że się z prawa, brata należał.
Bolesław Wstawni zostawił następcę, syna swego Lecha,
pod opieką Kazimierza w r. 1173.

Lech w piekle panować mógł w Nibie ^{Milton} i tuż
Symeonem Mieszko I Stary, cheć rozszerzyć swą władzę, całą
położając nadzieję, w rebraniu Marbów, wieścił lud, sławie

i duchowienstwo. Chasyng naród, wyprocedował Mu postawienie, i nie bez trudności, nakłoniło Wazimiera Sprawiedliwego, do przyjęcia rządów nad Państwem.

Chęcią narodu było jego celem.

Wazimierz Sprawiedliwy przez śmierć Leszka, odwieścił po trzech braciach. Podbił Mu Pomorze i Rus' Czerwoną; władza jego była dość szeroka, a chęci dążyły do uszczuplenia narodu. Zwiast bezposada i uciski, wprowadzone za Miecysława Starego,

48
 nadat wiele ustaw dających do dobra ogólnego; za tego panowa-
 -nia Kadłubek zawarł pierwszy pisaną wzię Polakie.
 Umarł w r. 1194. —

Nad Alask co berto udziela wyżej cennie przypieciła.
 Następca Wazimierza Sprawiedliwego, małoletni ^{Nimce} Leszek Biały,
 rostawat pod opieką Matki swej Heleny. Pyta to Matka
 przypieciła, lecz kobieta tatarowierna, i słabego umysłu,
 skutkiem tej tatarowierności, i chyłrości Mierystawa Starego,

Lasek po trykroć wstępował na tron, i zstępował z niego.
 Jedyną znajdował radę i pomoc, w Wojewodzie Sandomirskim
 Goworku; dawnym studi i przyjacielu Cesa. swego. Historia
 Laska, przedstawia radki przykłada na tron; gdy Panowie
 niemieckie Wojewodzie Sandomirskiemu, ofiarowali Laskowi
 Koronę, pod warunkiem, by Goworka oddali; a i sam Wojewoda
 przekładając dobro Pana nad własne, szłał o to Laska, i
 wskazywał się dobrowolnie na wygnanie; wspaniałomyślny
 Lasek, wolał dostąpić Korony, jak przyjaciel oddać. Wówczas
 obrano Władysława Łasko-Nogię. syna Miecysława Starego.
 a gdy później Lasek, odniósł świetne zwycięstwo nad Prusinami,
 pod Zawichostem, został przywołanym przez naród do
 rządenia Krajem; to Władysław Łasko-Nogi dobrowolnie
 dostąpił Mu Koronę —

Władysław

Lasko-
Tęgi

Dobrowolnie poddał się koronie.

Niechętnie było panowanie Leszka Piątego, nie umiał
 Korypsać się rządzić nad Prusami. Gdy się
 udał na Pomorze, dał się uśmiercić tam zaburowi, został wia-
 tomnie zabitym przez Smatopetka Księcia Pomorskiego.
 Za panowania Leszka Piątego, Konrad Książę Mazowiecki,
 nie mogąc się oprzeć napadom pogan Pruskich, sprowadził
 zakon duchowny Korypów, narodu Niemieckiego, wracający

z Palestyny, i nadat im ramię Chetmir'ską; z warunkiem; by
bronił granic Polski, i byli jej poddani. Wyrzący
nieudzielnoscią, dopatrzeć dobrodziejstwa Książki, i bliżej
try wiać; braty walki i wojny między przybyłkami, i naszym narodem;
na konie duma, i okrucieństwo Wyrząków, oburzyły naród im podległy
i ten poddał się Włódm Polakom.

Przypatrzeć enoty nie są dostatecznymi dla panującego nad ludem Bohaterskim.
Prostat syn po Lesku Piątym, nieświeżki Bolesław Wstydliwy.

Kłobnia w opiekę nad nim książęta Markich, i Konrada
 Mazowieckiego, a później nierdolność do rąb, stała się przyczyną
 wielu klęsk dla Króla. Rusini, Litwini, i Saksyńczycy, napu-
 dali granice Polski; a co gorsze, strasniejszy nieprzyjaciel
 Tatarzy, potężny swe hordy pod wodzą Gengischanem, i
 utworzywszy w Azji jedno wielkie państwo, zniszczywszy Rosję
 i Węgry, mieczem i ogniem pustoszyli całą Polskę. Odawia-
 im wielki opór pod Legnicą, lecz mata garstka, masiata
 ustąpić przewyższającej sile; było jednak dotkliwe, że się
 dalej nie śmiali posunąć. Wrazie napadu Tatarów, Bolesław
 Wstydliwy, również jak Stefan, król Węgierski, uciekł do Morawy,
 ten brak odwagi u panującym, utracił Polaków, i to Bolesław
 Łysy, to Konrad Mazowiecki, przypatrzeli sobie rądy; lecz te
 były tak uciążliwe, iż przegrzano na powrót Bolesława.

Jedynę zwycięstwo które odniósł, było wyniszczenie Juciżingów;
 a bezładne Podlasie, opanował Mazurami. Za panowania Bolesława,
 sól w Wieliczce i Bochni oficjalnie wydobywano, za staraniem
 żony Jego Świętej Konstancyi. — Bolesław wysnażył następcę,
 Siostrzeńca swego Leszka Czernego, syna Konrada Mazowieckiego
 w r. 1279. —

Budził myślą wiekowe tajniki
 Sakańskie drzewa, i Łachowe syki. —
 Panowanie Leszka Czernego, było oznaczone wielo kłopotami.

wojna domowa, głód i morowa zaraza, powstany napad
 Szwabów, bardzo kraj wyniszczyły. Zwiększone odniesione nad
 Prusami i Litwą iudnej nie przyniosło korzyści; w roku
 1289 Leszek Czarny, umierając nie wyznaczył następcy, ex'm
 osławił drogę do tronu, wywołując Książętom, z linii Piasta.
 Najprzód mieszkanię Krakowscy obrali, Bolesława Marowic
 którego za ten został sepechnizym przez Henryka Wrocławskiego.
 Władysław Książę Sieradzki, dla małego wzrostu zwany
 Łokietkiem, mający najbliższe prawa do tronu, zwiększył
 siły swoje pod Krakowem, i ogłosił się panem; lecz za nadzieję
 posłuchał Henrykowi, z nim odstąpić musiał. Henryk, rok
 planował, i wyznaczył następcę Premysława, najmożniejszego
 rannego z Piastów. —

Przem

lub Raden.

Przemysław 1^{ty}

Przemysław koronował się w Gnieźnie. Prędko mocnego charakteru i przedsiębiorczego, postanowił zjednoczyć Polskę, dać jej siłowność i chwałę, do tego dążył usiłując tego usiłowania: ciałem obudził żądrość w szlacheckich. Marymbowie Brandebursey, zrobili spisek przeciw niemu, i został zabity w Progoźnie, po osmiu miesiącach jego panowania w roku 1298.

Do Premysławie, Władysław Łokietek, powtórnie wstąpił
na tron. Który Król, oddany; byłhom i wieciehom; mało
dbał, o zaprowadzenie porządku w kraju, i o utrzymanie karności
w wojsku; które iż dopuściło wiele nadurny. Wielko-Polskie
korzystając z odjazdu Króla do materii Polskiej, wzięli na tron Władysław
Król Czechowski.

Lepiej Królko a dobre niż stągo a miernie. Władysław
Ten mając wielką męność, zabezpieczenia granic Państwa,
utrzymał spokojność i porządek w kraju, przez pięć lat swego

panowania; wprowadził On do Polski grose ceskie, dla ułatwie-
nia handlu. —

Choć siedemdziesiąt lat wiek już domiera
Na zdjętym piórze twardego pancerna!

Symeonem; ^{Niemcewicz} Władysław Łokietek, Autat się po obcych Krajach;
smierci Wacława, stworzył Ma nową drogę do tronu; nie
miał On jednak wznosić budnosci, tak do Książąt; linji Piastów;
jako i niechętnych Ma w narodzie; jednak mężstwo i uprzejmość

Łokietka, pokonała wszystkie zawady. Mładystaw Łokietek
złączył w jedno Państwo, podzielone na części, przez Krzywoustego.
Pod jego panowaniem, Polska stała się zaburzoną wewnętrznie
mi niezgody, przestała stopniowo, do stanu kwitnącego. Mocą
oręża, zgromiwszy pod Włocławem Krzyaków, przez wzięcie
Kazimiera syna swego, z Aldoną córką Giedymina, Wielkiego
Księcia Litewskiego, zabezpieczył się do Litwy; a gorliwie o
dobro ogólne, przygotował przyszłość narodziła. Której używata
Polska, pod berłem Kazimiera Wielkiego; umarł w Krakowie
roku 1333. —

Kazimierz

Wielki

Ten prawdziwie Wielki, tego Imię prętko wieści, którego cenny
głosi sława, a pamięć Kmiotek w lepiance błogostani! Janina.

Pragnąc zabezpieczyć pomysłność narodu, a wiedząc, iż tylko pokójem
i ciągłą troskliwością rządu, mogą dojść do tak wielkiego celu,
Kazimierz zmuszonym był, ustąpić praw swoje do skłaska, Janowi
Królowi Czechemu; za zrzeczenie się prawa do Korony Polskiej,
które sobie rościł po Wacławie, z Strykami też, zawarł przymierze,
poprzestając na Kujawach i ziemi Dobrzyńskiej; zostawił im ziemię

Chełmińska i Pomorska; wynagrodził jednak te spory, zawojowaniem
 Rusi Czerwonej, i przyłączeniem części Wołynia. —
 Kazimierz Wielki, całą swą zaręczoną siłą, na umocnienie, jak
 najlepiej kraju. Miał opatrzyć dochodami, zamki obronne budować,
 zniszczone naprawiać, miasta wystawiać, murami je opasać. —
 Przyjmował cudzoziemców, którzy wprowadzili, użyteczne wyprawki
 i rekrutowa. — Zwoławszy sejm do Wislicy, Kazimierz Wielki
 nadał Polakom prawa; których podstawą była sprawiedliwość. —
 Często kraj objeżdżał, i największą dawał baczną na dobro stanu
 wojskowego. Nie jeden z Królów naszych, porzekł Go w stawie
 oręża, radeń w skutek panowania. „Zastat On / powiada Stugor,
 Polskę drewnianą, a zostawit murowaną, „Wiadzą owerżni, jak
 przepych i bogactwa okazyły się w Krakowie, w czasie wesela
 wnuczki Kazimierza, z Cesarzem Karolem IV. Kazimierz naznaczył

04
następca, siostrzeńca swego, Ludwika Króla Węgierskiego. —

Ojczyźnie nie Ojczyźnie! —

Z niemiłosiłymi królami, nie byli godnymi Korony Polskiej,
lecz uważając od trona własne ciotki, i Piastów Mazowieckich,
Wielki Król, wielki błąd popełnił, schodząc Polsce dar uczynił
Władysław, dając nam Ludwika. Nie dość, że w czasie 12 latniego

panowania Ludwika, Polska rządzona to przez Jego Małkę,
 to przez Księcia Opolskiego i Gubernatorów, była ciągle
 nierwana, zaburzona, i uciskana; panowanie to, skhodliwszy
 jeszcze wpływ, na przyszłość agwaro. Ludwik dla zabezpie-
 czenia Korony dla swych córek, na sejmie w Thornieach
 w roku 1374. dał pierwszy projekt przekupstwa, o becto:
 wstępując Chłopców i Duchowieństwa, podatki; oddając
 Magnatom ogromne Królestwa dobra; ustabilim, władze
 Królów, a wzniost możno-władstwo; i kradł zrodło w wszystkich
 nieczereję, które Polskę dotknęły. —

Niewiasta z wielkim

a bogaker z młodością.

Ladwiga

Niewiasta kraj zamieszki; trwały trzy lata po śmierci Ludwika,
Polacy umawiali się o koronę, młodsza jego córka Ladwiga.
Mąż zaś starszej Marii, Zygmunt Brandeburski, i Niemowit
Książę Morawiecki, prawa swe do korony utrzymywali miękko.
Przybyła nareszcie Ladwiga do Polski i została koronowana
w Krakowie. Licząc zaledwie 15 lat, zachwycała się pięknem,
odrobiona najświetniejszymi przymiotami, umysłu i serca,

uwielbienie całego narodu urzuciła. Zdrucinstwa Ladwiga
 była przymierzona przez Ojca, Wilhelma Króla Pruskiego.
 Lecz gdy Jagiello Wielki Król Litwy, i w rypskich Kraich
 nad Dnieprskich, wsiadłszy się w tej reke, obierając z całym
 swym ludem, przyjęł Chrześcijaństwo, i kraj swój do Polski
 przyłączył — stał się Korony dla Polski i Wiary z niewolito
 Ladwiga. Wyjść, nad starość swej poci i wieku, umiał
 poświęcić sobie siebie, dla dobra ukochanej Ojczyzny i
 Religji. Prawdziwie pobożna, pełna anielskiej dobroci Ladwiga
 miała także odwagę bohaterki; gdy Jagiello zajęty sprawami
 Litwy wyjechał z Polski, Węgry opanowali Ruś Czerwoną.
 Uwiadomiona o tem Wrołowa, stanęła na czele Polaków
 wygnana z kraju, silne wojsko Węgierskie. Premysł
 Jarosław swój i Alaczi inne miasta częścią w twym

ceścią przez dobrowolne podanie się, dręczona do Polski.

Ona także, była założycielką Akademji Krakowskiej.

Żeby krótkie na niecierpienie tej rzezi, zapewnione było
czynami użytecznymi dla kraju i ludności. Czesę swych
skarbów na ubogich, resztę na fundusz Akademji zapisała.
Własnych ręk robotą ozdobiła Kosiółkę. Stracił w niej
Lajetto, serce przyjaźniotki, posnaw w rękach, i rade najłepsze;
a Polska straciła Matkę, i choć wielki przejdą, wspomnieniem
Pawliki, mile sercu prawego Polaka. — Umarta w 1392
w 28 roku życia. —

Gonice Drugiej Epoki. —

Epoka Trzecia -
Władysław Jagiełło

Wielki naród Litwa, potęczył się z Polką, jako mąż z żoną;
Dwie dusze, w jednym ciele. — Mickiewicz. —

Obserwa Litwa, zawojowaniami Giedymina, Ogięda, i Siejstata,
do której należało: Czernichowski, Siewierskie i Smoleńskie Księstwa,
również Psków i Nowogrod Wielki; a której granicą do Wschodu
było morze Czarne, została złączone z Królestwem Polskim.

Jagiello na chrzcie świętym przyjął imię Władysława, a wkrótce
 po odbyciu koronacji, zjechał do Litwy, by swoimi swemu osobistą
 gorliwością, i w płynem, utatwić porządek zasad Religji; i na
 miejscu pogańskich, w ^{nie}głębokie otłuszczone prawdziwego Boga. Prędy
 Litwy powierzył Jagiello, bratu swemu Miergiele; Witold syn
 Kiejstuta, strażony nim, szuka pomocy Krzyżaków i innych
 wojów, która nie kończy z ich otłuszczenia; gdy Jagiello pojednał z Witol-
 dem jemu oddał władzę, tak dla spokoju, jak i widząc Go,
 zdolniejszym do Miergielty. — To jednak choć chwilowe potężenie
 z Krzyżakami, która skłamała na wielkiego męża, jakim był Witold.
 Najświetniejsza odwaga, statosi w przedsięwzięciach, i niezmordowana
 czynność, która Go wzięcie najpiękniejszych bohaterów. Witold roz-
 rał granice Litwy, państwa podbił. Łagierem Samerlana,
 gromił Rusi, Tatarów, Krzyżaków, a krąży aż do Włochy gotowa-
 sobie zmusić. — Lecz, jak walecznym w boju, tak i chciwym

władcy był Witold, utworzył z Litwy osobną Monarchią, i został
 jej Królem, było ciało Jego darńością. Miał Witold w Trokach
 w r. 1340. w 80 latach hetm. strywał jeszcze. Miał bogatego
 Chytry Zygmunta cesar, Niemiec, i Krzyżacy zawistni potęgi
 Polaków, różnie Krzyżakowi, z Jagiellą, usiłowali, a Symonem
 Zygmuntem, skrycie wspierał Krzyżaków w rajecie Litwy; a
 Węgry w najazdach na Rus' Czerwoną. Po zupełnym zwycięstwie
 doniesionem przez Polaków nad Krzyżakami, pod Grunwaldem,
 gdzie zginął ich Mistrz, i zabrano wszystkie chorągwie, gdyby
 z wyprawnością ukończono tę wojnę, znikłby na zawsze nieodwrotny
 zakon Krzyżaków; lecz Władysław Jagiello był łatwowiernym,
 i słabym; gorliwy o wiarę, odważny w boju, miał enoty prywatne,
 lecz nie te, które są konieczne wielkiemu Monarsze; nadanie
 wielkich przywilejów szlachcie, nadwzięty do władzy

20.
Krolow i gotowato smutne skutki w przyszłości. Mówiac o
Kedach Jagielly, nie powinniśmy zapomnieć ile Ma winni
jesteśmy; On stał się sprawcą potęgi Narodu, przez przyłącze-
nie Litwy: jeżeli nie zupełnie zniszczył, wielki cios, zadał
sił Kryżaków; Wotoremę zgotował, burliwych poskromił,
w bitwach nie pospolite okazywał mężstwo, i ciągle Ojcowski
przymiaranie do narodu. Za czasów Władysława Jagielly
stygła i męstwo, tak u swoich jak u obcych, Litwina, od
czarnej broi Czarnym zwany. — —

Zakończył Władysław Jagiello życie w Grodnie w r 1434. —

Władysław

Warniński

71

Bez brogi i szczy: ^{dwie}

Syn Władysława Jagiełły, Władysław Warniński, w dzieciństwie roku
 życia swego, został koronowany królem Polskim; powołano do opieki
 małego króla, Matkę Jego Łopię i kilku senatorów; rad podzielną
 na tyle osób, nie miał dostatecznej mocy, by utrzymać w kraju
 pokój i sprawiedliwość. Władysław w 13 roku zaczął sam panować,
 ukończył krwawe spory, między Szwajcami swemi, Szwajcami i
 Szwajcami, ugniewaniem tego ostatniego, a z Litwą zawarł
 pokój. Po śmierci króla Węgierskiego, Węgry zagrożone potęgą

Turków, spiorowali berto Władysławowi; po niezakim wahaniu
 się, Władysław z dawny król Litwy, brata swemu Kazimierzowi,
 a w Polsce naznaczonego namiestnikiem, wyjechał do Węgier.
 Sam zastat wojnę domową, lecz w przeciwnym roku spokojność
 państwa przywrócił. Władysław na ciele Polaków i Węgrów,
 wkrótce dobrał Turków, wysłknie Stawiańskie Krainy, i
 przeważnie donosząc zwycięstwa, rozniost daleko, postach swego
 oręża, w owym stanął pokój z Sultaniem Amuratem, na lat
 10. Lecz zaledwie rok upłynął, gdy Cate Wrochy, Cesarz Wschodu
 a nakoniec Papież; utni w odwagę Władysława, sadząc iż to
 była stosowna chwila, uwolnienia Chorości od jarzma Turków,
 namawiali młodego Króla, do rozpoczęcia wojny na nowo. Władysław
 choć chętny sławy, nie chciał zrywać zaprzysiężonego przymierza,
 lecz gdy Papież, uwolnił Go od przysięgi, ruszył palący Król.

na czele wojsk Polskich i Węgierskich. A chociaż Papież prosił ci-
my do boju, nie wsparł go miernym choć nie przynęty prosił
z Europy i Azji posłanki, choć sserupie były Chryścijan sły, a porówna-
niu całej potęgi, niewiernych, sebranej, hod Worna; zwycięz two na-
nasz nazyto się, strone, już je dokonywał Władystaw, gdy Kon, padł
pod Nim, a oskręcony tłumem, janczarów zginął waleczny Wornieny.
w r. 1444. —

Przy Nim mieli synów w wieku dorosłym
I siedm cerek nadobnych. — —

Po śmierci Władysława, ofiarowano berto, brata jego Kazimierzowi.
 Lecz ten wychowany w Litwie, przywiązany do Krainy swych
 przodków, prowadzony radami Panów Litewskich, którzy nie
 chcieli dwóch Państw za nieporozumienie uważać, blisko trzech lat
 wciągał się w przyjęcie Korony. — Panowanie Kazimierza Jagiell-
 oneryjka nie było chlubnym, brama je, słabość w rządach,
 opiekałość, i nie umiarkowana rozgarnięcie. — Przez nadane
 szlachcie przywileje, władza Królewska — bardziej jeszcze osłabioną
 została. Ivan Wasilewicz Car Moskiewski, zagarnął od Litwy
 Nowogród Wielki, i Księstwo Ciemierskie; Turcy zdobyli
 nasze porty, nad morzem Czarnym, Hiliję i Psiatygród. —
 Prusy oburzone uciskiem Korybantów, poddały się Kazimierzowi;
 Korybaci broniąc swych zdobyczy, krwawo rozpoczęli wojnę, która

Łowata lat 13. Wzięcie przez Polaków Maltury, Chojnic,
Sogolanda i. t. d. zmusiło Kijaków do pokoleju. Wąyskie prowincje
Polskie doryskano, syłko Prusy wschodnie, zostaly przy Kijakach,
z warunkiem hodowania Polow. Swietne zwycięstwo odniesione
nad Tatarami, przez Krolewiczę Łana Alberta, pomosciło najazdy
tego ludu. Zakupit także Łajielmoneryk, od Księżąt Łatorskich,
Księstwo Ciniwimskie, a po smierci Liemowita, Mazowieckiego,
ciemię Dęzka i Płocha do Korony przyłączyl. — Umarł w r 1492.

46

Jan

Albert

Pod smutną gwiazdą Albert się urodził —

Do śmierci Wazimierza Łagimierowicza, Jan ^{Niemcewicz} Albert znany już
z swej naleźności; został obrany Królem; w krótko wytracił na wyprawie
przeciw Wotachom, poległ w bitwie; lecz wprowadzony na zasadzkę
w lesie Bukowinie, został poniosł Kleske; a tymczasem Gospodar
Wotoki, w spółnie z Turkami i Tatakami, najeżdżał Polskę
a Car Moskiewski, brał na Litwie zamki i miasta. —
Chęć Konystae z tak niepomysłnych zdarzeń, Fryderyk Mistrz

Kryński wbrania w roku, Król ciągnąc z wojskiem do Prus
skoneczt w drodze ięci o niekresliwe panowanie w r. 1500. —

Aleksander Pierwszy

Pislijszym wietem ztaerzt dwa narody
i Gja liene, kotwierdeit nadania

Minister

Następną Łana Alberta, brat jego Aleksander, raledwie po koronacji
wyjechał do Litwy, gdy Łatany Krymsey, w pastry do Polki, spustonyli
kraj aż po Sandomierz. Łaufanie w Gliniskim, jego zuchwale prowadzenie

w Litwie odtręsyły, serce narodu do Króla. Tatarzy powtarzając
 swe napady, niszczyli Podole, Ruś, i Litwę; Moskwa nie zaniedbała
 także najazdów. — W tak smutnym położeniu Kraju, Król chociaż
 chory śmiertelnie, kazał się nieść do Wilna, by się ukaruić wojska
 i one do obrony Kraju zachęcić. — Wówczas Glinicki, zebrawszy na
 przedzie wojsko Litewskie, adreżył na Tatarów, zniósł ich zupełnie,
 zabrali Polacy obóz Tatarów, jenieców naszych mnóstwo uwolniono,
 pogon wielką liczbą poległa. Król na chwile przed zgonem
 oświadczył się o tym zwycięstwie. Rozkutość rodu Jagiellonów
 tak była nie umiarkowana w Aleksandrze, iż mówiono
 o nim iż: „gdyby więcej był byłby cała Polska i Litwa rozdawana,
 Umarł w r. 1506. —

Lyzymunt

Pierwszy

287

Prówie dzielny w boju jak Bmądry w radzie. —

Rus', Poole, Wolyn' i Litwa z nieszczęsnymi najazdami Tatarów; na
południowy podbiega Włochów przytłaczając przez Jana Wasilewicza
Cesarza Moskwy; skarb bez wychodów, dobra Koronne rozdane, lub
zastawione; słabota wolna w podatkach, które na mieszczan i
rolników stroszone; taki był stan Polki i Litwy gdy wstąpił
na tron, Lyzymunt 1^{szy}. Najpiękniej tego Włocha staraniem; była
poprawa wewnętrznego urządzenia Kraju; zebranie praw, ustanowienie

zadaw, i odkrycie przedochodów Koronnych. Pierwat Go do tych
prae, bunt Gliniskiego, za którego namową, Moskwa wkręta
w granice Litwy. Wroł ruszył z wojskiem przeciw nieprzyjaciółom,
ci, chociaż bliźniejsi do nas, w krótkie zwyciężeni, uciekać zaczęli;
gonili ich Konstanty Ostrogski, i Sieriej; Wraź Rosyjski
wz do Moskwy, niecerem i ogniem pustosząc. Upokorony car,
prosił o pokój, próciwszy pobranie przez Gliniskiego zamki. —

W tym czasie Wolochy, wpadli na Polację, a Tatarzy na Wołyn,
lecz i tych Konstanty Ostrogski, zbit na yłwie pod Winiowcem, a
Głospodara Wołoskiego, Hetman Kamiemiecki, do winnego Polce
kota zmasit. — Tymczasem Gliniski zdradą ubiegł Smoleńsk,
a Car zachęcony tem, wysłał 80,000 wojska do Wilna, lecz, zasko-
im drodze pod Orszą, Konstanty Ostrogski, na czele 33,000 Polaków
i świetne zwycięstwo odniósł. 40,000 Rosyjan zostało na placu,
wódz nawiedny, i znaczniejsi dowódcy, dostali się w niewolę. —

Nie popierał jednak Król dalej tej wojny, z powodu zaburzeń
w Prusach; Albert, ostatni Mistrz Krzyżacki, pobudzony
skrycie przez Cesara Niemieckiego, Maksymiliana, w; bronił
się hołce, i do boju gotował; ustawne napady Moskali na Litwę,
i Tatarów na Ruś i Podole, były powodem, że Zygmunt
by z mniejszą liczbą nieprzyjaciół, podpisał w Włocławku pokój
z Albertem, przyznając mu tytuł Króla Pruskiego, lennika
Korony Polskiej. —

Cienny Pók, po granicach srebrne warty snuje,
A smiaty, mierzny korak, mysl pana zgaduje;
I jak strata schylony na wysokiej kuli,
Cui się zwinny korak, do konia się tuli,

I przez puste bezdroża, król pustyni rusza,
A step, koch, korak, ciemność; jedna dżika duna! —

Pod panowaniem Zygmunta 1^{go} pierwszy raz widzimy w naszych dziejach, wzmiankę o Chorakach Zaporożskich; żył on u niedostępnych brzegi Dniepru, dostarczał żywności i bezpieczeństwa z biegun Polski, Litwy i Wołoszyny. Ci w znacznej zebrałszy się liczbie, wzbogacali się napadami na kraje Turckie. Stugo wroni i wyścierani Polscy, zbuntowali się przeciw niej; gdy ucisk i przymus możnych zagnęli ich do tego.

Ne bijcie się Lacki dity,
Pijcie wy no u stoła;
Seper wie Wam można żyty,
Tak pod krótkim anhetu,
Bo my pitem na wrapa!

Za erasem Zygmunta 1° Ostafi Dąbkievicz, podany Krzysia Ostrogskiego; cztowiek umysłu wojennego, i trupnego, pozbi-
rat Kazaków w putki, i prowadził karności, i wstąpił się
z niemi w wojnach przeciw Saksom i Moskalom; Zygmunt
nagradzając jego usługi, nadał mu Starostwo Cerkaskie,
i zamczysko obronne położone nad Dnieprem. —

Po śmierci Barbary Kąpolskiej, swej pierwszej żony, Zygmunt
pojął w małżeństwo Bonę, Księżniczkę Medjolańską; w tej chwili
zaćwały słabiej rady Zygmunta. Bona cheiła władzy i bogactw,
chytła, przewrotna, przewodząca nad umysłem męża, sprowadza-
ła unęda, sprawiedliwych uskarży była przegrana, i smutek
narodu, dawała do wrota. —

Wstąpił się smutkiem z uciążliwem; doniesionem pod Obertynem,

284
nad Włochami, Helman Jan Tarnowski; z 5,000 Polaków
z bit 25,000 Włochów, zabita mnóstwo brat, chorągwi i jeńców,
i triumfalnie wjeżdża do Krakowa, gdzie z wielką radością
i Król i naród witat bohatera. —

Symonem Włochy odwożony lat kilka, znowu wkręca się na
Podole. Król tym obrażony, postanowił zawojować Włochy, i
w tym celu zwołał pospolite ruszenie; stanęło pod jego
150,000 wojska, lecz niegody możnych, intrygi Polny, a nie obra-
cili tak zbawienny pomysł Zygmunta. — Był to jeden
z wielkich Królów, mimo słabości dla żony, i przeszkód których
doknał od możnych; Polska pod jego panowaniem, była równa,
panowana i groźna, a wewnętrznie swobodna i kładna. Po
śmierci Zygmunta 1^{ty} cały naród obłąkał się żalobą —
Umart w Krakowie w r. 1548. —

Łygmunt

August

„Nam nie o to przystało mnie prosić, bym wiarę Łonie
„stamat, lecz bym ją każdemu zachował.” z Kroniki

Łygmunt August jeszcze za życia Ojca, był koronowany i
zarekował Litwę, po śmierci Łygmunta 1^{go} przybył do Krakowa,
wraz z Barbarą Chadywiltówną, wdową po Wojewodzie Gostol-
dzie, którą zaślubił tajemnie; najrępną chęcią Króla, było by
widzieli koronowaną ulubioną matronkę, lecz zawiść możnych,
podbudowana przez Polon, stawiała przeszkody, w spełnieniu tych

zyciem. Wrasie sejma, zwołanego w tym celu, gdy Piotr
Boratyński se trami skłinał Króla, by się rozwiódł
z Barbarą; a Postowie tęgę swe prośby, kłękli przed tronem,
młody Król se słachetna statoseia, wygukł te słowa:

„Milejśi wam na tronie Polskim mieć cudzoziemkę? Tu jest
„Polska, z rozumie wie, gdy dla dobra Ojczyzny, lub za sobą Kłósen
„z was prembiwi.... Wam nie o to przystało mnie prosić, bym
„wiarę żonie stamał, lecz bym ją każdego dochował.... Przyna-
„gtem żonie i nie opuszcze ja, a milera mi jest wiara moja,
„niż wszystkie Królestwa w świecie, „Trwały czas niejaki nie-
porozumienia, między narodem i Królem; naostatek wytrwałość
Augusta przemogła; Barbara została koronowana, lecz
w krótko potem zmarła; nie bez zasadnych podejrzeń,

84.

zadanej przez Bona krucizny, która widząc się z nienawidzoną od
narodu, straciwszy nadzieję wtądania Królem, i mieszaną
się do rądown, wyjechata do Włoch, uwiózła z sobą skarby
niezmierne.

Wesie krótkiej do Prus wyprawy, i inne Inflanty zostaty przysyłane
do Polski. Lądowując tej bogatej krajiny, Czar Moskiewski rozpoczął
wojnę, w której styneli dwaga wodzowie Polscy: Roman Sangusko,
Mikołaj Radziwiłł, Grzegorz Chodkiewicz, Łaski, i inni.

Chwata się Polscy obrygli rycerze,
Roman Sangusko, Siojiego Wasyla
Po trykroci gromi, i utę mu bierze;
Pod Rawlem dzielny oręż Radziwiłła zaręcza,
Łaski pędzą najezdnicą,
Pod Perakowem obozy zatępka.

58
Na sejmie Lubelskim nastąpiła Unia, czyli połączenie
w jedno nierozdzielne Litwy z Polską. Na tymże sejmie
Księżę Pruski, oddawał hołd Królowi Polskiemu.

Zygmunt August, rozsądka, łaskawego i słabego, nie dopuścił
w Polsce prześladowań religijnych; gdy z tego powodu, w innych
krajach krew wylewana. Był On ostatnim potomkiem
rodu Jagiellonów, tego rodu drogiego Polsce, którego Jego
przypomina dzień polegi i chwaty. — Umort w r. 1572.

Honnie Ciochi Trzeci.

Epoka Czwarta.
Hennyk Walua^(a)

Le français est essentiellement aimable, spirituel, et léger. --

O smierci Zygmunta Augusta, rada Państwa zwołata sejm,

(a) nazwiska Cadzorumskie nie powinny się przekształcać w chęci spolszczenia. Dynastia Królów Francuzkich znaną jest świata pod imieniem Walua (Valois) a nie Walezjuszów, lub Walezych; również Księżęta d'Anjou (d'Anjou) bardzo smiesznie bremia, przeciwstawi na Andegawańskich, gdyż Andegawana na żadnej mapie nie znalazł, a Władzi Skade (Condé) z Rodakkiem usz, spreczkuje być Francuzem. —

Dla naradzenia się w sejmie Wola; uchwalono, by cały naród
 był przyprowadzony do obrania Jana, i wyznaczono na ten cel
 nie daleko Warszawy, obieranie, pole, pod wieżą Wola. Na temże
 sejmie ustanowiono czasowe sądy, dla utrzymania w kraju
 porządku i bezpieczeństwa. Ubiegali się o koronę Polska
 Henryk de Walua, brat Wola Łanenskiego; Jan Wól
 Szwedzki; Ernest syn Arcy-Księcia Maksymiliana, i Iwan
 Wasilewicz Czołmożnikowski. Próśbę zdani religijnych,
 prośbie wiśni, potworzyli w narodzie stroniectwa; wolność
 elekcyjną stała się zgubną dla Polski, gdyż i wówczas jak
 zawsze, w Polakach miłość Cierpienia, nie przemożła wszystkich
 innych uczuć. — Obrano Henryka, ten za przysięgł nie-
 ograniczoną wolność narodu, i przyjął wszystkie warunki
 na korzyść Polski. — Pięć miesięczne panowanie Henryka

żewto na uczach i zabawach i gdy wieś dosta, o śmierci Króla Fran-
-czkiego, nie chce czekać zgromadzenia stanów, Król uśpił nocą
potajemnie, spierze po drugą Koronę. „Karajutry (mówi Kronika
Diełskiego) przyjdą nasi na zamek, Kotaca, a nikt się nie wstanie,
bo też nie było nikogo. Był to młode chłopiśko, spało na łóżu
Królewskiem... zatem nie mały był rozruch na zamku, a na
mieściu twoga wielka, „——

Łyżową przysięgę bez niej pójdzie kto umie mna poprobuje
 pisma Węgierska.

Uciekanie Henryka do Francji, nowe dla ubiegających się o
 koronę otworzyło pole; niektórzy z przedniejszych Panów chcieli
 utrzymać Maksymiliana, Arcyksięcia Austryjskiego;
 lecz Jan Zamojski, przeważny z naczeniem, na ciele swojej szlachty
 ogłosił Stefana Batorygo, księcia siedmiogrodzkiego;
 a gdy Maksymilian się narodził w Wiedniu, czy przysięgł, lub

nie, Koronę Polską; Stefan Batory, przybywa do Krakowa i
 pojmuje w matrymonium Annę Jagiellońską, siostrę Zygmunta
 Augusta. W wojnie z Moskwą świetnie zwycięstwa, odznaczają
 panowanie Batorego. wiele twierdz i miast zdobyto, a odległe
 kraje Rosji, uległy ogłowi Polakom. W sztuce wojennej
 i polityce były, silną stonią ujawniły barto, w Ławnickim
 mając pomoc i światłego doradcę, Stefan Batory, chce
 poskromić nadurność i ulepszyć rząd krajowy. Karne
 z surowością przestępstwa Zborowski, dowodzi i najmężniejszą
 miedzy sprawiedliwości dosięgnąć powinien. Gorliwy o rozszerzenie
 oświaty, założył Akademię Wileńską. Miły narodowi dla
 swej wielkości i odwagi, byłby ustalił nasz pomysłowość, lecz
 Polska zbył przedk. straciła wielkiego męża, co pragnął i mogło

zabespieczy' jej miejsce — Stefan Batory, jeden z najwik-
 -szych Królów, zakonierzył ięcie w Grodnie w r. 1586. —

Wyście senni, choć exowacie,
 I nieczymni, choć niechawie. —

Zygmunt Króliewicz, Szwedzki, zrodzony z Jagiellonki, został obrany
 Królem, kymczasem Maksymilian Arcy Księżę Austryjacki,
 w nadziei stronników w Polsce, wkroczył w nasze granice;

z silnym wojskiem idąc do Krakowa, lecz został zwyciężonym i
 wziętym w niewolę, przez Łamojńskiego; jednak gdy się z rekt nadziei
 osiągnięcia korony, za ustanowieniem się Polaków i niektórych Dworów,
 uwolnionym został. — Nie umiał Łamont zjednać przywiązania
 narodu, niezdolny do rządu, stałego charakteru, osuwał w broni
 meżów, ustanowionych w Gierzynie, a wszystkich groził śmiercią
 i nie przystępnością. Zaslubienie Arcy-Kiermnicki Austrojękij
 bez woli stanu, wieści po cześci prawdziwe, jakoby Król zawarł
 z Austrią tajemne ułtady względnie Polsce, daty powód do sejmu,
 zwanego inkwizycyjnym, gdzie zajął sprawy, rozprawiano postępek
 Króla. Symeasem liczne wojsko Turckie, zajęło na naszym
 granicom. Klachta by nie uchwalili podatku, jeszcze w miesiącu
 w siebie, iż to są wiadomości nie pewne; gdy już Turcy i Tatarzy
 niszczili bezbronną Krainę. Lecz uspaniałost jednego obywatela,
 zastąpiła naród; Jan Łamojński, w łasnym Kozłem, z nana już

odważył i stawę swego imienia, zastoił Polskę, wypędził
 nasionników, i zawarł ugodę z Portą. Po śmierci Ojca, swego,
 Zygmunt Koronowany Królem Szwedzkim, powierzył rząd Szwecji,
 Karolowi Ksieżu Szwernanji, a sam wrócił do Polski. Lecz
 w czasie swego pobytu w Szwecji, zrazit swych nowych poddanych
 protestanckiego wyznania, z bylecznym obstawianiem przy wierze
 Katolickiej; a miast konyskiej i tak nie politycznego kroku z regency
 Karol, w mawiając w narod że Król zamysla z mianie ich
 obrzędy, a utworzyć stronników, ogłosił się Rejentem Państwa
 z osiadczeniem że ta wstawa nawet przez Króla, nie mogła ma
 być dojeżdż. — Z matym wojskiem wyruszył Zygmunt do Szwecji,
 które jednak, mogło by mu przywrócić władzę, gdyby umiał kony-
 sać z erasem; Lecz Karol także go, że pragnie z podnie załkherę
 le spory, coraz liczniejsza tworzył stronniactwa, a gdy się umocnił
 rozpoerał nieprzyjacielskie kroki. Zygmunt bez chwaty, wrócił do

Polaki, a Karol został królem Szwecji. — Nie mogąc nakłonić
 naród do rozpoczęcia wojny, Zygmunt dał tajemny rozkaz Larenzba-
 chowi Wojewodzie Wendeńskiemu, by wkradł się do Estonji; a gdy
 Karol przystąpił do posta i zapytaniem cesz z rozkaza; Larenz-
 ba chowie wojnę rozpoczęt, Larenzbach zatrzymał posta, i pod strażą odesłał do
 Polski; wówczas Karol opanował Inflanty i Parnawę. Honor
 narodowy obrażony, zmusił Polaków do wojny ze Szwedami. —
 Michał Wojewoda Motański, wypędził z Motańsk i Wotorek, z
 koczowniców polskich, a zebrałszy 60,000 wojska z Serbow i Sudmio-
 grodzian, chciał opanować Ukrainę, Podole i Ruś; lecz, skarby
 Łamojskiego, stały się potrzebne krajowi; zebrałszy wojsko
 ochotników, wyruszył on przeciw nieprzyjaciół, zachęcony jego
 przykładem i namową, z nacieraniem młodzi kraju, złączyła się
 z nim prowadzą swe hufce. Wojewoda Michał zwyciężony, a Woto-
 rek i Motańsk oddane wiernym koczownikom, zebrałszy

rozproszone swe wojsko, raz jeszcze pokazał się On na granicach
naszych, lecz zbity do reszty przez Potockiego, uciekł do Wiednia.
Wojem wyprawy Chodkiewicza brany Łamowski, dostał Żelina,
Wejnsztejn i Wolmar, lecz zaniechany nie nadąstaniem od Króla
Posiłków, z tamąg wiekiem i brakiem sborowem, zdał dowództwo
Karolowi Chodkiewiczowi. Naprowadził wybró wielkiego męża
dzielny Chodkiewicz, świetne zwycięstwo pod Wischholmem,
gdzie 4,000 Polaków zbito 18,000 bitnego Szwedów wojska,
było następem do dalszych wiek tego wojownika — Zuchwatek
Zabrydowski, niechcąc kłótki moirnych przeciw Królowi
było przyczyną wojny domowej, w której wojsko Królewskie
odniósł zwycięstwo.

Żymerasem pokazał się w Polsce Symon zwanym Samorwanem,
(Wielki, lub nie, Carowicz, lecz nie rozbrzydła historia)
Dumny Wojewoda Aniszech, przyszedł mu pomoc swoją, i innych

wyjechał, z warunkiem, że wyznaczony berto Rosyjskie, zaślubi
 jego córkę. Marynę. Tymczasem wojnę stronników w Rosji, posil
 koną ochotnikami Polakami i Kozakami. Sułtanie, wkrótce
 został Carem, lecz nie dość roztropny, gardził obywatelami ziemnego
 narodu, i wyszedł ich zaborczy. Krójski pokrewny Carii, zbunto-
 wał lud przeciw niemu, Tymczasem zabity, Krójski obrany monarchą,
 a Polacy z napadnięcej się w Moskwie, zostali pomordowani —
 Chęć pomstwienia krwi bratniej, zachęciła Polaków do wojny
 z Rosją. Tymczasem obległ Smoleńsk, a całe wojsko wysłał w głąb
 kraju, pod dowództwem Łotkiewskiego, którego zwycięski oręż prze-
 biegł Rosję, opanował Moskwę. Ciar Krójski wzięty w niewolę,
 a Moskale podają się prosić o pokój, i przywrócić na tron
 Królewicza Władysława. Łotkiewski przywrócił w imieniu narodu,
 życie sądanie Rosjan; lecz Tymczasem chęć sam być Carem,
 nie wysłał syna, zabrył posłów Roskich, i uporać się

Zdobyt Smoleńsk. Zawiedzeni Rosjanie, widząc swajace
 niesprzyjające kroki ze strony Polaków, obrali carem Mi-
 chła Łeodowicza Moskowskiego. Wówczas wystąpił Zygmunt
 Królewicz Władysław z Hetmanem Chodkiewiczem, uległy
 młodemu zwycięzcy, i doświadczeniemu hetmanowi, Brygida, Wiazma,
 Morajsk i Moskwa; lecz zagrożona Polska wojną z Turkami,
 zmusiła do zawarcia przymierza z Rosją, Królewicz zrekł się
 Korony Carskiej, a Bernichow, Smoleńsk i Siewiersk, porzucił
 przy Solce. — Mężny Łotkiewski wystąpił w pomoc Hespero-
 darowi Wołoskiemu przeciw Turkom; zginął pod Cezarą z nie-
 licznym swym wojskiem. 80,000 Turków i Tatarów nie mając
 żadnej pomocy wpadli na Ukrainę i Poole, a Sultan
 Osman rekrutowy 300,000 wojska drżył o Polskę.
 Królewicz Władysław i hetman Litewski Lubomirski pod

nacelnim dowodstwem Chodkiewicza z 35,000 Polaków i 30,000
 Kozaków ruszyli przeciw nieprzyjacielowi. Turcy opanowali z sobą
 stanowisko, z bicia w polu, dosiadczywszy że dwaga, przemaga
 liczbę, zawarli pokój korzystny dla Polski. Fedory Chodkiewicz,
 okryty laurami, lecz starzany na sitach wstugał
 Gierczyn, z dawny dowództwo Lubomirskiemu, na kilka dni przed
 podpisaniem traktatu, życia dokonał. Wojsko nasze wracając
 z tej wyprawy, zastalo Króla we Lwowie dopiero z częścią
 pospolitego ruszenia. — Gustaw Adolf Król Szwedzki,
 opanował Inflanty i Mitawę, wkroczył nawet do Litwy, lecz
 wygraną bitwą pod Gniemem, lądowa i morska przez Flotę
 Polską, nakłoniła Szwedów do pokoju. Slugie panowania Zyg-
 munta, było slugim ciągłym zwycięstwa własnego narodu, i
 błędów słabego Króla. — Umarł w r 1632. —

Witwach na czele pierawy był na murach

Mitkiewicz -

Syn Zygmunta Władysław IV, dwórny, szlachetny, przywiązany do wszystkiego co Polskie, został obrany Królem; w czasie sejmów wkrótce po koronacji, wieść doszła, iż Czar Moskiewski zebrał swe wojsko, opanował Smoleńsk; ugraszył Król z swym wojskiem Krzysztof Radziwiłł, na prośbę wystąpił, tak przeważnie przetłumaczyłki nieprzyjacielskie, iż Król bez oporu wrócił do Smoleńska. Wódz Moskiewski Szein, z 46,000 wojska, cofnął się wyłob...

Kraju i stanął oborem, Król z 20,000 wojska. stracił ten
 obóz, wśród wojny mroźnej, w kraju z niepokojem wojna
 przez kilka miesięcy trzymał go wciśniętym oblężeniu.
 Wytrwały umysł Władysława, znowy nie niedostatki
 i trudy, pokłonił swą żołnierz — Naostatku Schin
 stracił broni, zdając się na łaskę Króla. — Wówczas Król ciągnie
 pod Moskwę, biorąc po drodze zamki i miasta, nareszcie
 stanął pokój; Król stał odstąpił za Łyżmuntą i wiele
 innych, na zawrę przytaczane do Polaki — Car z rekt się
 brał do Inflant, Kosta wojny zapłacił, a Władysław uznał
 Michała Siedorowicza, monarchę Rosyjskim —
 Aleksander Wonięchowski zbit. Satarow, który wkręcał
 w nasze granice; Turków za niemi idących przeprosił za
 Dniestr; pokój z Portą potwierdzony, a z Szwecją zawarty, na lat
 36. Dawna Zachódnia, stała się dwóch Państw granic —

Kozak z rodu nie znaw Pana
Win rodyw sia na stepach
Toho Maty Ukraina....

da tego panowania, meisk i quatty. Panów Polskich, na
Ukrainie, z buntowaty Kozaków; były to powstanki tej wojny,
wojny, co pod następcą z taką siłą się rozwinęła —
Co byłko Władysław w sąch, podróżach po Europie, ujęte
nego widziat, starał się w prowadzić do Cierpny. Artylecja
przywiodł do doskonałości, siłę morską zwiększył i udoskonolił
usilował, powstę ustanovit — Był to Król mądry i dzielny,
nie mógł powstrzymać nadumy i wrepstym rządził, lecz
z wikt wszystko co mu porostato, dla stawy i porętku narodu
Umarł w r. 1648.

„Pomni jeie że jest ten obrog sie pierwszy znajdował
 „w walkach, w niebezpieczeństwach, w odwoie ostatni,”

Bohdan Chmielnicki, estowick dumny i zuchwały, hełman
 Morakia Zaporożskich, chcąc zemścić osobistą krzywdę, zadawał przez
 jednego, wieczną nienawiść zaprzysięgł narodowi Polskiemu. (6)

(6) Daniel Czapliński uwiast że Bohdana to było powodem niena-
 -wisci i zemsty jego — — — wojna ta zwano o rycia Kose-

Salar, podmiótł do Młotowski, wstąpił z niechęcią, a sprzymie-
 rzywszy się z Tatarami, miedziem i ogniem, pustoszył Ruś i Podole.
 i Stefan Potocki, z małymi poczem utrzymując ich zapasy gnie;
 wojsko, zostające pod rozkazami Hetmana Mikołaja Potockiego,
 i Kalinowskiego, zwyciężone; (Parnicki, Sieniawski, Kalinowski
 i inni znakomici Wodowie, brjmani u niewola. Po zgonie
 Władysława; naderły te smutne wieści; wystano wojsko, pod
 dowództwem trzech wodzów, Chmielnicki, udając, iż, pragnie zgody,
 domaga się zaciśnienia broni, a dowiedziawszy się o niekarność
 wojska i nieporozumieniu wodzów, wpada w noc, na obóz Polski,
 rozprasa go, i bogate łupy zabiera. Dowiedziawszy się o obiorze
 i Anna Karimczera, śmiały kantonnik zawiera przymierze,
 lecz w kilka miesięcy potem, umocniony podnosi bunt.
 Wojsko Polskie nie wynoszące jak 9,000 ludzi stanęło w Zbarżu,
 Chmielnicki z 180,000 obległ to miasto, Jan Kazimierz przybył na
 pomoc. —————

na czele 20,000, trwała zacięta bitwa, przez dni dwa, ze znaczną
 dla wojsk Polskich krzywą; w końcu upokorzył się Chmielnicki;
 przeprosił Króla, i wierność zaprzysiął — Król uczynił radość,
 słusznym żądaniem Koraków; lecz chyłny Chmielnicki, dumny,
 korypsiami które wniósł, koryce się przed Królem, o udziałnym
 panowaniu nad Ukrainą zamyslał; a wyjednaną pomoc u Moskwy
 i Turcji, wiał się do broni na czele 300,000 Koraków i Tatarów.
 Król zwołał pospolite ruszenie, i z 100,000 wojskiem ruszył
 przeciw nieprzyjaciół. Nastąpiła upokorująca bitwa, pod Berestecz-
 kiem, w której Jan Karłowicz, daje przykład nieustraszonej odwagi,
 i sztuki wojennej, świetne wniósł zwycięstwo; mnóstwo nieprzyja-
 ciół leżyło, inni uciekli, obóz i druta, dostali się zwycięzcom;
 również zwycięstwo w Litwie, gromili Koraków i Tatarów, Janusz
 Pradziwit, i Mikołaj Potocki, Chmielnicki do dawnych, wracając
 się uciegł, przeprosił Króla i Przewodzącego. Lecz wyjednaną

pomoc u Cesa Moskiewskiego, znowa podnosi chorągiew buntu.
 Car wysłał dwa wojska, jedno na Ukrainę, drugie do Litwy. —
 Pierwsze zwyciężone przez Jana Karimierę w bitwie pod Mławanem;
 drugie, wiele klęsk zadało Litwie, wywołanej z obrońców. Na sejmie
 zwołanym dla przedyskutowania środków w tak trudnym położeniu,
 jeden z posłów niegodny Siwiski, nadużywając wolności i swobód
 sejmów, i zatamował drogę ratowania Ojczyzny. —
 Krystyna, Królowa Szwedka, złożyła koronę na koryci Karola Gustawa,
 poset Jana Karimiera, Pradziejowski, protestując w imieniu Króla,
 osiągnął nowych nieprzyjaciół na Polak. Karol z licznym wojskiem
 wkroczył w nasze granice; 15,000 powstało dla obrony napadniętych
 prowincji; lecz ce zgrozą wspomnień przychodzi, że ci obrońcy, za
 namową Pradziejowskiego, z drzej własnej Ojczyzny, poddają się Karolowi,
 narzucając sobie wolność i zachowanie majątków; również wojsko
 pod dowództwem Łanckorońskiego, za wypłaconiu zaległego żołna,

nie wstąpiło się potęgę; nieprzyjacielem. Szwedzi zajęli Warrave,
 Jan Kazimierz z młotą garstką cofnął się do Kłuska, mętny Czarnecki,
 z dwoma synami wierzył Giergini, zamknął się w Krakowie,
 i bronił go z niewypowiedzianą odwagą i statecznością; wyszedł po
 dwómiesięcznem oblężeniu, z całą częścią wojskową, rannym od nieprzy-
 jaciół samych. Kraków zajęli Szwedzi, niemierny lennik Elektor
 Brandenburgski, wkracza do Polski, i idąc się ze Szwedami, Mollat
 po całej rozprzestrzeniają się Litwie, Chmielnicki idzie południe, Puławy
 z 50,000 Siedmiogrodzian, w nadziei łupów wchodzi do Polski; dawna
 dzielność i męstwo Polaków, zdawało się obumierać, lecz istniało
 jeszcze w sercach poświęconych Na Giergini; tak Augustyn Hordecki,
 Preor zakonników Brestochowskich, odpędził od tego miasta 12,000 Szwedów,
 i należności swoje nie dał go zajęć nieprzyjaciółom.

ani rzuci, ani zgoli

ale z tego
co boli.

(c)

Sak. On, wśród spornych żywiołów zamętu,
Niepewne losy rozstrzygać!
Na widok śmierci, spoglądać bez wstrętu,
Na jej się kłębienie, nie wdrzygać!

Stefan Carniecki, stawy mglistem i miłością ziemi
rodzimej; i Jerzy Lubomirski marszałek wielki Korony,
Lubomirski.

(c) Nie mogę mieć wizerunków Carnieckiego i Kosciuszki, Proszę
Wydawcy o umieszczenie ich w odpowiednim miejscu.

[illegible]

(Polak Książę d'Angé [d'Enghien] walczył w wojny domowej.

(W 20 letnim panowaniu Jan Kazimierz z niechręcony był smutkiem przygody, postawiał głębi Korony, na próżno starano się go uciec z tego króla, bolesnym było poręczenie między narodem i królem. Kierując się któregoś dnia Polaka nie dochodziły z tego winy, a we wszystkich rzeczach, obciążał się odważnie i przysięganie do kraju. Jan Kazimierz udał się do Francji, gdzie w ostatnim lat życia dokonał w roku 1672. —

Michał

Łopatyński

748

„Słachta zamiała go aby królowat,
„Lecz moiżni, nie pozwoili mu hanowić”,

Naród podzielony na różne stannictwa, stugo się wahał w wyborze
Króla; już kłóski domowej wojny zdawały się nieuchronne.
gdy jeden słachcie z Łatiskiego, wykrył niespożycanie.
Michała Krócia Łatowickiego; całe mnóstwo słachty
poszło za tym dyktosem; tak, że brcciani domu magnaci,

ani nawet sam Michał, nie mógł się oprzeć, wiedziony
 a tryumfie na zamek wśród radziwych ludu okryków.
 Pochodził Król Michał, z rodu zasklającego w Gierupnie i w rodo-
 na dobroć, ujmowała. Oni sroga wstąpił ziomków, lecz na
 niegdyś, nie posiadat on tej tegoroczności, której wymagaty
 owersonie okoliczności, którą bra było i wstąpił zawiść, jęczył
 i samowolność moźnych. (Prymas i Przymowski i wielu
 Panów sławie, powstałi przeciw Królowi, szlachta zaś była
 przy Nim. Turcy konystajac, tego rozwojenia przeszli przez
 Lwów, a nie z natury żadnej straż, żadnego oporu opanova-
 li Kamieniec, Podole i Lwów oblegli. Wówczas wstąpił
 Komisarze zawarli, z Portą, haniebną traktat w Buczacu,
 ustępując Turkom Kamieniec, z rocznie 20,000 dukatów daninę,

Jan

Turek

„Sli Wroble Polscy na obronę Chryścijaństwa,
 „Krol Wladyslaw pod Turczy, a Krol Jan, pod Wiedem,
 „na obronę Wschodu i Zachodu” — Nikimierz —

4
 1444. Turcy, Jan III; zabił króla Wroble; Ukraina
 Bryskuna, Tatary przeważnie; gromieni pod Lwowem, a
 prowincje zabrane przez Turcy, a rocone Polacy; odnowili
 krótki jego panowania — Kamieniec, Jidask i Podole
 7 zostały w rękę Turcy; nie masz wątpliwości, iż wielki prz

Janu mości, Łataw Dobrę & Linie, lecz na nieprędkość
 przegrana Turkom, byłoby nam przegraniem. Dumnej żony. Maria
 Karoliniera żęby zemścić na Francji wojona, probista usara,
 naklonita Króla do przyniesienia z Austrija

W tymże czasie Węgry bragneli i zięć iarmu Austrijackie,
 a Wielki Wycer, Kara Mustafa, u-300,000 wojska. Janu
 pod Wiedniem. Cesarz Leopold, uiekt do Linca, a z tamtę ugsat
 blagac pomocy Króla & Polkiego. Jan III przybywa na odsiecz;
 meśnie uderza na pięćkroć wielką siłę; znosi kupce nieprzyja-
 cielskie, zabiera obóz, chorągwie i uchodzi do osadzonego
 Wiednia, stojąc pod Wiedniem, za dniezione zwycięstwo.

Mimo nieudzielnosci za ocalenie Wiednia, Król Jan III chce
 zawojować Włochy, da syna, mamiony za pewnienie pomocy
 Austrijackiej, z nim się uie przyniesieniem z Cesarzem Leopoldem.

Aby się zabezpieczyć do Moskwy, awiera z nią pokój, na mocy
 którego: Smoleń, Czernichów, Smoleńsk i Wjoma nawet za 20,000
 rubli odstąpił Rosji. — Lecz, we wszystkich wyprawach,
 zainicjowany przez Austrię, choć w bitwach nie utracił nabytej
 sławy; żadnej jednak dla Polaków nie przyniosł korzyści.
 (Przy końcu tego królestwa, wszystkich sprawami królestwa,
 zarządzała Maria Karolina, a zarządzący staraniem do zbioru
 skarbków, przedstawiała kierownice w królewski urząd. Król słaby
 zamiast powołując tak gorszących nadwój, przedstawiał nad wszystką
 własną spokojność, i dawał powody do narzekania narodo. Zamiast
 Polacy stójce; król - Jan III, i on sam chciał się powołać
 z byt ciężkiej Ma władzy; lecz choroba, a bardziej jeszcze, z groźną
 przebiegiem, umarł w Wilanowie ulubionym swym zamku,
 pełnym Turckich i Tatarskich jeńców w miesionym — — —

August

Strugi

1789

(Pierwszy dwajni między Niemcami.

Francuzi wrolem August H. Elshor wstali, wyjszali z Kamenice
i to wszystko co na Polu i Wlaminie zostalo w reku Turkow.
Młody Król, chce sie w stanie przejsc, z wiazanym przyznaniem
z Carem Piotrem, w spólnem sily uderza na Turcja. Obratony
Karol XII napadom wstapił, pokonawszy Rosjan pod Karawa.
zabiera Inflanty i Kurlandja. Polacy sly poslow zawiadomienia

pokoju; gdyż August, bez zawalenia Pruscy - polskotej, wojnę
 rozpierał. Lecz wól wrodości, osnaga się głowien z broni
 Augusta, przebiega Litwę, bierze Warszawę i Kraków. To
 tych kłesk naród rozpięta się na - stronniactwa. Prymas Bra-
 dziejowski bierze z Szwedami, obiera Królem Stanisława
 Leszczyńskiego.

(Polak z Niemcami sojusem stacowany by rościć Królestwo)
 August z wierzyni, walery eras niejaki z nieprzyjaciółtami,

na konie; maximum jest 3 rżę w trona, i 13 rżę. Stanis-
 ława i Tadea. — — — — — Przegrana pod Puławą Karola XII, a
 w krótkie i smierć Jęgo, i 13 rżę i Augustowi barto. Stanisław
 Leszczyński udat się do Francji, gdzie mając sobie dawać przyrost-
 nie Księstwo Lotaryngskie, zajęty uwzględnieniem swych nowych
 podanych, nie przestął kochać i myśleć o Ojczyźnie; mychowa-
 jąc własnym koniem wiele młodych ziemian; zachowując drogę
 narodowość; wiele rad, i bawionym uśmiech radości. Wkrótce
 na niebezpieczeństwie nie stałano; a jedynym już wiekiem, przykaszliwym
 śmiercią przed tego świata.

W 1708 August ufał w siebie, że na stronie wojna z Szwecją ustala,
 Piotr Wielki nie wyprowadził jednak swych żołnierzy z Polski;
 nie zarócić to jednak czujności naszej, i zamiast się wzmocnić
 przeciwko a rosnącej potęgę szwedzkiej, strata Polska

wezwaniemi niezgodny. Car Piotr, ofiarując swe pośrednictwo, i
 namawiając niecierpiącą sprzeczki i karności szlachtę, do zwinienia
 wojska. Na sejmie w r. 1717 uchwalono ten niekierowny
 zamiar, 390,000 które Polska za króla Jana Liczyńskiego,
 17,000 utrzymywać postanowiono. Łączy Karol był tylko nie-
 zgodnym, wówczas stał się niezgodnym i stałym. Prócz były
 uwidomienia Augusta; Jego najlepsze chęci dla kraju, niezgodny
 mógłby sejm zrywać do sejmu; duch rycerski zginał, a
 Sytuacja króla bez władzy, był zastatą aby utrzymać w polityce
 idea. —————

August

Trzeci

Nie, (przez Korony)

Po śmierci Augusta 11^{go} już nie wolny był ten naród, lecz
 jeszcze obcych, uwięzionych na tronie Augusta. 111. Okropne
 są przejścia tego panowania i przechody wojsk Moskiewskich
 i Pruskich; w prowadzeniu przez ostatnie fałszywej monety,
 ciągłe rozdwojenie w Narodzie, skazane obywateli, bezczynność i

słojeć na dobro ogólnie, z bytlem i bijawstwem, a prowadzone
 w miejscu - staropolskiej gościnności; słowem, dostępienie
 ciut Ojów, z zachowaniem ich błędów, było strasną jonepo-
 wiednią blizkiego upadku. - Wspominając te bolesne
 przeszłości, stusnie jest dwie części: Alzom, co u siód nieśmiałości
 ogólnej, odnaerpli się dynami dla dobra powszechnego.
 Pędny zakonnik Bednen, górien nieśmiertelności, przejęty
 miłością blizniego, z niezmordowaną gorliwością Chreścijańską,
 reniost i uposarył ymach Druciatka Jezus, w którym
 tysiące pokoleń znalazły przytatek: Książ Stanisław Monarski,
 hierony powstał przeciw nadużyciom polności, i dałt smiału
 do miseremii nieśmiałego przywileju, Liberum veto. Biskupi
 Łatuscy, zebrali ogromnym nakładem i pracą księgo-zbiór-
 ciut Gęgystych.

Stanisław

August

125

Catoj Tanieuchy i biece.
Lwij siostrami pustyni wiece!....

Stanisław August Poniatowski, ostatni z królów naszych,
w spierany przez Moskwę i Austryję, bez sporu przez Karola
przyjęty został. Pyta to chwila moralnego przesilenia,
w której Polak, poświęcał swe namiętności, prostował błędy
w celu ratowania Ojczyzny; ta święta miłość, jest nie odłączna

cecha Ducey Polskiej. Na sejmie w krótce po Koronacji,
 ukazał się duży naradowy, ułecowy z niezręcznych przesądów,
 dążący do publicznego dobra. Do obadwa niespokojność sąsiadów.
 Poet Moskiewski Repnin, zuchwałe oblatując za różnemi
 mi, usiłuje ziarno niezgody rozsiewać w narodzie. Tenże Repnin
 nie pojęta nieprawością, prokrytuje Biskupów Soltyska
 i Łatwskiego, również Wacława Przebuskiego, Wojewodę
 Krakowski i do Kataluży dosyła. Zajęcie kraju przez
 wojska Moskiewskie, przejmując oburzeniem Polskę i Litwę.
 Zawiązuje się Konfederacja Barska, przeciw Zdrajliwemu
 sprzymierzeńcowi; a za jej przykładem po wszystkich Woje-
 wodztwach. Wówczas Król Pruski i Cesarzowa i Austryjanka,
 czynią z Carową Rosyjską, inkubatorem pierwszego Polskiego podzięcia.

Cała Polska zajęta przez wojska trzech sąsiadów: Stanisław August przyłącza się do Konfederacji Targowickiej —
a kłose narodu do wyzyskania niepodległości i siły, która
nieprzejściwa, do powstaniego bratniego narodu zabioru —

Gawron
Wosinski

Aż nakoniec płomień zemsty, wmitaciuu harmonijny blask i
cierpienie siodkiem, wzniost się, i serce ogarnęło; a myśli wypatlił
ucucie, nawet jedyn ucucie, dotąd Mu życie zdołacie, nawet —
ucucie miłości —

Wówczas, słabnąc na wieści rozpacza, i lud i rycerstwo biorą
 się do broni, by zginąć lub ocalić Ojczyznę, pod dowództwem
 nieustraszonego Tadeusza Kosciuszki: W nierównej walce, po
 czynach najświetniejszej odwagi, spada Wódz, i rycerstwo a
 wróg rozszarpując ostatki Wielkiego Królestwa, przagnie i
 imię Polski zgładzić! Lecz Polska obumarta żyje
 w sercach swych synów! Ona ich wiodła na brzegi Tybru
 i Nilu, wśród krajów dalekich, brwią się do kupowania, nadziei
 doryskania swej ziemi.

Na Alpejskich szczytach wzniesie,
 Po Siedmiuńskich górach wstanie,
 Na Słaskim Apenninie,
 Na Hiszpańskich Sierrow wzniesie;

Na Giermaniskich, nie sowninie,
 Na Francuzkim wårdym polu,
 Na Moskiewskich wy:skich lodach,
 Po wszech ziemiach, po wszech wodach,
 Sieli przegrytej Polski nie,
 (Poórë ciarno, w łasnã krew.

I ci co w srońd niej zostali, Linnë uczuciem przyjęci, nie
 nieodbili trudów i ofiar. Zawiazato się Towarzystwo Przyja-
 ciół Nauk, w celu utrzymania pamiętek, i mowy ojczystej;
 wypracowana Gramatyka Koperczynskiego; z wudrone Warpaby
 przez Staszycę; racowne Dzieło Cackiego, zawierające prawa,
 i posmiętki Ojczyste, są takżë darinã, miłosci Ojczyzny—

Święta Sabella Czarotyjska, ogromnym nakładem i
 pracą, z gromadzita w Putawskim gmachu, liczną i najdroższą
 pamiątki Królów i Przekonanych

..... Był legionista,
 Przynosił stare księgi, na ziemię dżeryta,
 Którą już nie mógł bronić.....

.....
 On opowiadał jako Generał Śabrowski,
 Ziemie Włochów, stara się przywrócić do Polski;
 Tak on rodaków z biera na Lombardzkim polu,
 Tak Książeciu, rozkazy daje z Kapitolu,

I zwycięzca, wypartych potomków Cesarów,
 Przecit Transjordan w ocy, sto krwawych standardów;
 Tak Tablonooski zabiegł aż Rędy pięknej rośnie,
 Gdzie się eukier wystapia, i gdzie w miedzanej wiosnie
 Pachnące kwitną ziola. Z liwą zga Dunaju,
 Wód ten gromi muryńców a wzdycha do Kraju.
 Takie wieści krążyły po wsiach po kryjomu,
 Chłopi co je usłyszał zniknął nagle z domu,
 Lasami i bagnami, skradat się tajemnie,
 Scigany nie raz, musiał kryć się w ściemnie,
 I nurkiem dążył na brzeg Księstwa Warszawskiego.

Tak się przekradł Górecki, Puc i Okuchowicz,
 Mielecki, Cholewski, Pröygeki, Janowicz,
 Mierzejewscy, Brochacey i Bernatowicz,
 I wielu innych, których Imion nie wypieczę,
 Ofiarowali rodzinę i ziemie Kochano,
 I dobra które na śmiertelność Czaraki zabierano.

Jan Tadeusz — A. Mickiewicz

Gdy Geniusz Napoleona, zatriumfował Europa, pokazał się nad
 Wisłą, powstały patki Polskie, wzięzione nadzieja. Część Króla
 pod nazwą Księstwa Warszawskiego, uzyskała niepodległość i
 swobody. Wiercho dwojgiem powierzono Księżu Józefowi,
 Poniatowskiemu, potomkowi ostatniego Króla...

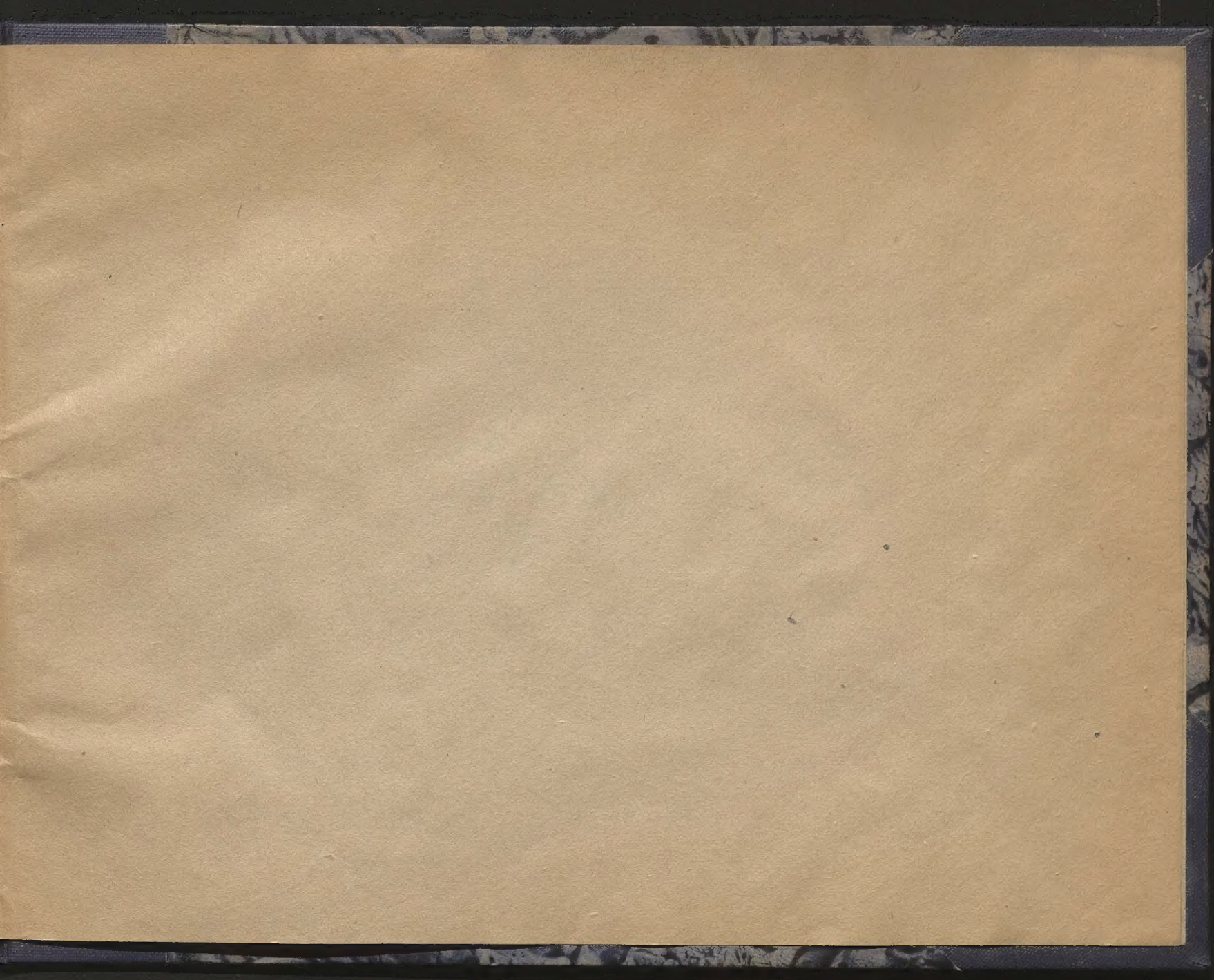
Lech, srogoscią sionę zniszczonej półmillionowej, Francji
 Napoleona, zmieniając stan polityczny Europy, obalita i
 nowe nadzieje. Władze Józef wracając do Ojczyzny, na ciele swych
 walecznych Polaków, znalazł śmierć w murach Elby, wymawia-
 jąc te słowa: „Bóg mi powierzył Honor Polaków, koma-
 ndo bytko oddam”,

Aleksander 1.^{ty} Cesarz Rosji, którego potęgę w kartach
 historii, Wspaniałomyślnym już przed, w zniszczeniu tak wysoka,
 i rozumiał i oceniał sergotność duszy Polaków. On zarządził
 wyjazd Królestwa Polskiego, Królestwa Warszawskiego,
 potwierdził swobody, chciał łagodzić blizny; koronowany król
 mianował namiestnikiem brata swego Konstantego.....

..... Z dumieniem, patrząc Europa, jak przez
 9 miesięcy gwałta Polaków, spierata i gromiła Kresowe
 wrogów pałki; jak niedłuchane dotąd cuda walczności, eklat-
 -niejszemu jeszcze imię Polaka czyniły. Lecz z samolubną obojęt-
 -nością, patrząc Europa, jak Prusy oświecały drogę do spłatania
 Tatarskiej, nie była jednak wzięta obłąpy, wzniecone reklamami
 Polak, przegrywała się do tego, z drada kilku najbliższych
 urodków, których imię i familię pieczę na wieki zaginie,
 na ziemi Polskiej, zlanej świętą krwią męczenników
 Gierżyny.

2001. 500

